Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...нэтэмнай 1921 оной ...кабриин 21-һээ гарана | № 160 (13649) | 1974 оной июлиин 11, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

Адууһа малай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдахын түлөө 1974 оной түрүүшын хахадай туршада аймагуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн тухай

Байгша оной түрүүшын хахадай туршада мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абаха, гүрэндэ худалдахын түлөө аймагуудай хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет *иигэжэ тогтоогоо:*

Яруунын аймагта КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, 1500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха. Аймаг гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 122 процент, һү — 115 процент дүүргэжэ, недондоной энэ үеынхидэ орходоо мяха—8 процентээр, һү—23 процентээр ехэ худалдаа. Бүхы адууһа малайнгаа too толгойе олошоруулаа.

Хурамхаанай аймагта 1000 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулха. Эндэхи ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха түсэб— 105, һү — 115 процент дүүргээд, үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада мяха худалдалгые—13, һү — 13 процентээр дээшэлүүлжэ, эбэртэ бодо мал, хонид, адуу моридой too толгойе олошоруулжа шадаа.

Зэдын аймагта 700 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан барюулха. Аймаг гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө — 106, һү — 109процент дүүргэжэ, 1973 оной энэ үеынхидэ орходоо һү 30 процентээр ехэ худалдаа. Бүхы адууһа малайнгаа too толгойе нилээд олошоруулаа.

Адууһа малай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха талаар Түнхэнэй, Сэлэнгын аймагуудай ажахынууд һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдээ.

САГААН АЛТАЯ САГ СООНЬ ХУРЯАЯ!

...ЖАЛЫНЬ ЭМХИТЭЙ, ...УРАГШАТАЙ

РЕПОРТАЖ

...үглөөнэй наран абаһаар ...биин-Хушуунай хойто ...һоо улайран задараад, ...нь Санжын-Дабаанай ...а дээрэһээ һаргама эл... элбэгээр сасазахалба. Эгээл энэ ...р хони хайшалха Хамни... пунктын газаа хүн зон ...шоронхой, үргэн ута ху...тын урдуур ишшэ тиишээ ...дэлдэнэ.

...үглөөнэйнгөө сайлалга ...гэһэн хайшашан ху...д, басагад пунктынгаа ...алта тээшэ яаралтайхан ...жа захалбад. Уданшье... дизельнэ мотоор хүдэл...эжэ, электромашинка...дай шэнгэхэн абяан нэгэ ...дээр соностожо эхилбэ. ...эл түрүүлэн Галсан Шал...ов мотоорой хүдэлгэгдэ...й адли нэгэ хони абажа, ...машуулай хахадлаашье... байтар, «нэхыһээнь» һал...архиба. Тэрэнэй хажуу...ана мүн лэ түргэн ар... хайшалжа һуража бай... Василий Балданов хо...йнгоо нооһо баһал шада...аар хиргана.

...- Пунктдамнай бүхыдөө ...хайша тодхогдонхой. Мү...э гушаадынь хүдэлгэгдэнэ. ...э ерэһэн хайшашадһаа ...на. Дунда-Арғатын һаа...н гүүртэнүүдэй һаали...шад Хадын-Бооринн отарануудай хонишод үглөө бүхэндэ ерэжэ хамһалсана. Хонидой нооһо хайшалха энэ харюусалгатай ажал июниин 20-һоо эхилээ юм. Хура бороогүй, наратай сэлмэг эдэ үдэрнүүдтэ түргэн хайшалхын түлөө оролдогдожо байна, — гээд, нооһо хайшалагшадай агрегадые хүтэлбэрилэгшэ Ардан Цыремпилов мэдүүлбэ.

Отараяа асарһан хонишон Надмит Шагжиев Дулгар һамгантайгаа хамта хайшалагшадай наарай дундуур ябажа, хүбүүд, басагадай хэһэн ажалые наринаар хинан шалгажа, тархи, һүүл, хүлэйнь таһарһан нооһо суглуулан мэшээглэнэ. Тиихэ үедөө хайшалагдаһан нооһо зөөдэг һургуулиин һурагшадта юуншьеб тухай заабарилна.

— Һаяын халуун үдэрнүүдтэ хонидой нооһон яһала һайнаар хөөрөөд байна. Гүрэндэ тушаагдаха һүрэгүүдэй хайшалагдажа дүүрэтэр эхэ хонидой нооһон бэлэн болохо бэзэ. Хурьгадаа хүхүүлжэ байһан хонид эрьенүүдтэл тарган бэшэ, нооһонойнь хөөрэсэ удаахан байдаг. Тугут Раднаевай, Шагжа Хобраковой урид хайшалагдаһан отаранүүдай хонидһоо ехэ нооһон абтаа. Надмидтнай эдэнэрһээ дутахагүйл байха,—гэжэ нооһо тушаан абадаг классировщик Михаил Мутунаев хөөрэнэ.

Хэрбээ урдандаа энэ пунктын хайшашад дандаа һургуулиин һурагшад байдаг һаа, мүнөө диилэнхинь гэхэ гү, али совхозой элдэб ажалда хүдэлмэрилдэг залуу хүбүүд, басагад юм. Тиимэһээ хонидойнь нооһон сэбэрээр абтажа. дабхар хайшалагданагүй. Хонидой нооһо түргэн болзорто, һайн шанартайгаар хайшалжа дүүргэхын тула Арғатын совхозой хоёр пунктын хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тиихэдэ хайшашадынь үдэр бүхэндэ даабаряа дүүргэхын, мүн бэе бэеэ ахижа гарахын тула ана мана тулалдана.

Тэмсэлдэ илажа гарагшадынь 5—5 хоногой дүнгөөр улаан вымпел, мүнгэн шанда хүртэдэг гуримтай. Мүн хайшалалгын түгэсхэлдэ эрхимлэгшэд моральна болон материальна талаар урмашуулагдаха юм.

Энэ пунктда нооһоёо хайшалуулһан хонидын креолинтай холигдоһон уһан соо тэрэ дороо шунгуулагдана.

— Хони хайшалалгамнай эхинһээ һайнаар ябаха аад, дизельнэ мотоорой генераторһаа боложо бираагүй. Мүнөө һаял харгыдаа ороод байнабди. Пунктдамнай түргэн аргаар хайшалагшадай хүдэлмэрилхэ тусхай наар түхеэрэгдэнхэй. Һүүлэй дүнгөөр эндэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ Галсан, Дынцема, Баяр Шалдановтан. Бата-Мүнхэ Цыдыпов. Василий Балданов, ахалагша хонишон Сэсэгма Дондупова гэгшэд эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр үдэртэ 35—40 хониной нооһо абажа, даабаряа үлүүлнэ — гээд, Ардан Дугарович Цыремпилов манай асуудалда харюусаа бэлэй.

Электромашинкын таршаганаан таһалданагүй. Хайшалагшад хирэ-хирэ болоод лэ нооһотой хони наар дээрэ асарна. Хажуудань туһалагшад — хайшалагдаһан нооһыень суглуулан абаашажа, классировщигто тушаана. Эндэ томо мэшээгтэ хэгдэһэн «сагаан алтаниинь» автомашинада ашагдажа, совхозой түб—Арғатадахи пунктда абаашагдаад, тэндэ тюк болгогдон ябталагдана.

Хайшашадай хиргаһан хонидые арадай хинагшадай постын гэшүүд, совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд наринаар шалгажа, тус бүридэнь сэгнэлтэ үгэнэ. Хонидой бэедэ граммшье нооһо үлөөхэгүй гэһэн уряа доро пунктын хүдэлмэрилэгшэд ажаллана.

Энэ харюусалгатай ажалаа эдэ үдэрнүүдтэ сүм дүүргэжэ, «сагаан алта» элбэгээр лэ суглуулха хүсэлэнтэйбди, дүршэлтэй бэрхэ хайшашад манда яһала олон. Сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ дүүрэн аргатай. Һаяхан Хурамхаанай соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай бүлгэм һонирхолтой концерт харуулаа. Хэдэн үдэрһөө кино асаржа харуулха юм. Тиихэдэ хайшалагшадай байха байра, столово хүсэд түхеэрэгдэнхэй. Хоня хайшалагшад үдэртэ дүрбэ дахин хоол барина, — гэжэ классировщик Михаил Мутунаев хэлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Хурамхаан.

ИВАЛГЫН ОПХ-да хонидые хайшалжа эхилһээр арбаад хоножо байна. Эндэхи түбэй хайшалалгын пунктда гол түлэб совхозой нэгэдэхи ба хоёрдохи отделениин 850-һаа 880 толгой хүрэтэр хонид үдэр бүри хайшалагдана. Мүнөө хоёр отделениин 10.500 хонидой 60 гаран процентнь хайшалагдаад байна. Үнгэрһэн жэлдэ Бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадалсаһан 4-дэхи отделениин механизатор Пурбо Цыбиков һайн амжалта туйлана. Мүнөө үдэр бүри 50 гаран хони хайшалжа үрдинэ. Табан үдэрэй туршада 240 толгой хони хайшалһанайнь түлөө тэрээндэ «Эрхим бэрхэ хайшалагша» гэһэн улаан вымпел барюулагдаа. Тиихэдээ 956,3 килограмм нооһо абаһан байна.

Залуу хайшашан Бавасан Балданов түрүү хайшашадһаа гээгдэнэгүй. Энэ жэлдэ тэрэ 10-дахи класс дүүргээ. Бавасан гурбадахи жэлээ хони хайшалалгада хабаадалсажа, 30 хони хайшалха нормотой аад, 50 хүрэтэр хони үдэр бүри хайшална. «Эрхим бэрхэ хайшалагша» гэһэн улаан вымпел тэрээндэ мүн лэ барюулагдаа. Мүнөө нооһо угаадаг фабрикын тушаан абадаг пунктда 148 центнер нооһон тушаагдаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү хайшашан Пурбо Цыбиков. Классировщик Н. А. Карпукова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

...СПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, ...ОВХОЗУУДТА ПААР, ...НЭ ГАЗАРАЙ ХАХАЛАГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

...74 оной июлиин 1-нэй мэдээн ...үсэбэй **дүүргэлтэ процен...р).**

Аймагууд	Паар	Шэнэ газар
Баргажанай	83	16
Баунтын	—	13
Бэшүүрэй	88	27
Зэдын	94	44
Яруунын	71	29
Загарайн	95	27
Захааминай	139	67
Кабанскын	69	22
Хэжэнгын	85	19
Хурамхаанай	91	52
Хяагтын	87	37
Мухар-Шэбэрэй	91	21
Прибайкалиин	72	14
Хойто-Байгалай	59	—
Сэлэнгын	86	31
Түнхэнэй	79	31
Улаан-Үдын	90	35
Хорнин	86	27
Республика бүхыдөө	87	28

Хонидой нооһо хайшалалгые шалганабди

ХОЁР ОНДООГООР ХАНДАХАДА...

...һүүлэй жэлнүүдтэ Мухар-...эбэрэй аймагай колхоз, ...вхозууд хониной нооһо ...айшалалгые гуримшуулха, ...хнологииень нарижуулха ...лаар ехэ хүдэлмэри хээ. ...ньһон түхеэрэлгэнүүдээр ...үсэд хангагдаһан хайшалал...ын томодхогдоһон пункт...ууд ажахы бүхэндэ бариг...аа. Тиигэжэ бүхы хонидой ...ооһон нэгэ газарта, богони ...лзорто, түрүү аргаар хай...алагдадаг болоо.

Байгша ондо аймаг дотор ...00.000 тухай хони, хурь...адай нооһон хайшалагдажа, ...700 центнер «сагаан ал...ан» гүрэндэ тушаагдаха ...ютой. Мүнөө ажахынуудта ...хеэрэгдэһэн оньһожоруу...агдаһан 12 пунктда үдэр ...ури 20—22 мянган хонид ...нэхыһээ» һалгагдана. Хо...ин бүриһөө дунда зэргээр ...2,7—2,8 килограмм нооһон ...бтана.

Һаяхан аймагай хэдэн ажа...ыда хүрэжэ, хонидой нооһо ...айшалалгын хэр ябажа бай...һые, шанарай түлөө хэр тэм...эжэ байһые шалгахадамнай, ...лохон пунктда хүдэлмэринь ...һала һайнаар эмхидхэгдэһэн ...айба. «Заганский» колхоз ...урда жэлнүүдтэ «сагаан ал...та» суглуулжа абалгаяа үб...эндэ оротор унжагайруулдаг ...һаа, мүнөө аймаг соогоо ту...рүүлэн арбан үдэртэ энэ ху...дэлмэрээ дүүргэхээр ажалла...жа байна.

Суулгын совхоз бүхы ашаг...лзынгоо 60 процентые хо...нин ажалһаа оруулдаг. Гэ...бэшье, һайн пунктгүй дээрэ...һээ харюусалгатай энэ хүдэлмэреэ хорёод хоногто үргэлжэлүүлжэ, нилээд ехэ нооһо дутуу абадаг, гээлтэ хоролтодо оруулдаг, шанарыень муудхаадаг һэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө миил 2,4 килограмм нооһо абажа, гүрэнэй даабари дүүргэжэ шадаагүй һэн. Энэ дутагдал мүнөө жэлдэ усадхагдаа. Ажахыда бүхы түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагдаһан томодхогдоһон типовой пункт ашаглалгада оруулагдаһан байна. Утаашаа 168 метр, хажуу тээшээ 18 метр үргэнтэй энэ пундгда 96 электро-хайша хүдэлгэгдэжэ, үдэр бүри 4 отарын 2.400-гаад хонид хайшалагдана. Ажахын гурбан отделениһээ 160 хүн эндэ ажаллана. Хүдэлмэришэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, ажалайнгаа һүүлээр амарха һайн эрхэ байдал олгогдонхой. Нэгэн доро 32 хүнэй бэеэ угаажа һэрюусэхэ душ тэндэнь тодхогдонхой, халуун эдеэн үдэртөө хоёр дахин бэлдэгдэнэ. Зургаан хүнһөө бүридэһэн арадай хиналтын постын ажалые коммунист, ажахыч главна экономист И. В. Перевалов хүтэлбэрилнэ. Хүн бүхэнэй хайшалһан хонин тусхай таһалгада оруулагдана. Тэдэнние ветеринарна врачнууд, отделениие эрхилэгшэд тушаажа абана. Хэрбээ хониной муугаар хайшалагдаһан байбал, түлбэринь 10 процент доогуур түлэгдэнэ.

«Искра» колхозойхид хонидойнгоо нооһо хүдэлмэриин 10—12 үдэртэ хайшалжа дүүргэхэ гэһэн уряа доро ажалланад. Хэнэй отарын хэдыдэ хайшалагдаха график наринаар баримталагдана. Түбэй пунктда 42 электро-хайша үдэр бүри хүдэлгэгдэнэ. Хайшашадаар гол түлэб дүршэл ехэтэй механизаторнууд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд болон бусад һалбариин хүдэлмэришэд элсүүлэгдэнэ. Жэшээнь, үнинэй механизатор В. Г. Карымов, гахайшан Г. З. Дмитриева, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд А. А. Соколова, Е. К. Антонова гэгшэд хонидой нооһо хайшалалгада хабаадахамнай гэжэ мэдүүлээд, үдэртөө 60 — 65 хонидые «нэхыһээнь» һалгаана. Хонхолынхид аймаг соогоо түрүүлэн, бэлэдхэлэй пунктда 170 центнер нооһо тушаажа, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлдэ гүрэндөө 610 центнер «сагаан алта» худалдаха даабаряа бэелүүлжэ эхилбэ.

«Одон» совхозойхид энэ шухала ажалдаа шэнэ арга хэрэглэжэ захалба. Энэнь юун бэ гэхэдэ, хайшашад бүлэг бүлэгөөрөө гэхэ гү, али звеногой гуримаар ажалланад. Олон жэлдэ хонидой нооһо хайшалжа, дүршэл ехэтэй болоһон хүндэ хоёр туһалагшад үгтэнэ. Тэдэнь хониной толгойн, хүлэй, сами доогуурхи нооһо гараараа хайшалжа, бэлэн болгоно. Тиихэлээрнь ахалагша хайшашан тэрэ хониной гол нооһые ябууд дундаа хиргажархина. Иимэ арга юугээрээ һайн бэ гэбэл, ажалай бүтээсэ дээшэлнэ, нооһон дабхар хайшалагданагүй, хониной арһан адаагданагүй, бэедэнь граммшье нооһон үлэнэгүй. Жэшээлхэдэ, ахалагша хайшашан Н. Бочектуева, Д. Норбоева болон бусад туһалагшадайнгаа бэлдэжэ үгэхэдэнь, үдэртөө 100 —120 хонидой нооһо хайшалжа үрдинэ.

Ажалай түлбэри, түрүүшүүлые урмашуулгын гурим тус совхоздо хайшалагдаһан нооһоной хэмжээнһээ, шанарһаа сэхэ дулдыдангяар зохёогдонхой. Нэгэ хүн үдэртөө 32 хони гэхэ гү, али 80 килограмм нооһо хайшалха даабаритай. Энээнээ дүүргэбэл, 5 түхэриг 60 мүнгэ түлбэри абана. Хайшашан эды шэнээн түлбэри абахын тулада 120 килограмм нооһо хайшалха зэргэтэй. Тиихэдэ туһалагшань 4 түхэриг 6 мүнгэ салин олоно.

Ажал хаа-хаанагүй эмхитэй һайн, нооһо хайшалха, илгаха, шанарыень наринн нягтаар хинан шалгаха хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр табигданхай гэхын аргагүй. Жэшээнь, «Коммунизм» колхозой хайшалалгын пункт хонишон Н. А. Поповой үбэлжөөндэ түрүүшынгээ жэл хүдэлнэ. Пунктын ажалтай танилсаад байхада, олохон дутагдал элирнэ. Нэн түрүүн һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга эндэ байгуулагдабашье, тэрэнь дүүрэн хүсэндөө хэрэглэгдэнэгүй. Шанарай хойноһоо балай тэмсэнэгүй. Хайшалагшадай олонхинь ехэ хүнүүд байбашье, аалиар ажалланад. Мүрысөөнэй гурим тодорхой бэшээр зохёогдонхой. Тиимэһээ хайшашад олон хони хиргаха хэрэгтэ һаналаа табяад, харин нооһоёо һайн шанартайгаар абаха гэжэ оролдоногүй. Хүн бүхэнэй хайшалһан хонид тусхай таһалгада оруулагданагүй, хамталагдана. Эндэ хэнэй ямараар хайшалһые мэдэхын аргагүй. Олонхи хонидой толгойн, хүлэй, сами доогуурхи нооһон хиргагданагүй. Бутархай, гол нооһонһоо таһарһаниинь суглуулха тусхай хобто гү, али таһалга байхагүй. Тиимэһээ эндэ хэбтэһэн бутархай нооһон хүнэй хүлдэ шэрэгдэжэ үригдэнэ.

«Эрдэм» совхозой Боом тосхондо түхеэрэгдэһэн пунктда 90 хайша хүдэлгэгдэнэ. Ажахын бүхы хонидой нооһон жэл бүри эндэ хайшалагдадаг юм. Теэд эндэ ажаллажа байгшад үдэр соо хэһэн хүдэлмэриингөө дүн мэдэхэ аргагүйдэнэ. Манай ябахада, хайшалжа захалһаар гурба хоноод байгаа һэн. Ажалай түлбэриин, мүрысөөнэй гурим гэхэ мэтэ пунктда асарагдажа, али газарта үлгэгдөөгүй байба. Тиимэһээ тэндэ ажаллажа байгшад үдэр бүри хэды түхэриг оложо байдагаа мэдэнэгүй.

— Үсэгэлдэр 30 хониной нооһо хайшалааб. Хэды түхэриг олоһоноо мэдэнэгүйб. Үдэр бүри 80 килограмм нооһо хайшалха даабаритайгаа мэдэхэб. Түлбэри тухайнь хэншье намда хэлээгүй һэн, — гээд, С. Цыбанов хэлэнэ.

Үдэр бүри хэды түхэригэй ажал хэжэ байдагаа хайшашан Н. Балдуева баһал мэдэнэгүй. Хайшашадтай хөөрэлдэжэ байхадамнай ажахын хүдэлмэришэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Я. Калашников мотоциклаараа эндэ гүйлгэжэ ерэбэ. Теэд нүхэр Калашников ажалай түлбэри, түрүүшүүлые урмашуулгын гуримые өөрөөшье һайн мэдэхэгүй байшаба.

Зайн гал унтаржа, ажалы емнай гэдэргэ татана гэһэн гомдолнууд ороно. Июниин 28, 30-най үдэрнүүдтэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор зайн гал носоогүй гээд хүсөөтынхид мэдүүлнэ.

Шалгалтада хабаадагшад:

В. БАЙРОНОВ,
аймагай хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын ба шанарай талаар гүрэнэй инспектор.
В. ШИРДАРМАЕВ,
аймагай «Ленинэй зам» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.
Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ СОМАЛИДА

МОГАДИШО. (ТАСС-ай тусхай (корр.). Сомалин Демократическа Республикын Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Мохамед Сиад Барре албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хүндэлэлдэ июлиин 8-да обед эмхидхээ.

Совет талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал С. Л. Соколов. Советскэ Союзһаа Сомалида байдаг элшэн сайд А. С. Пасютин болон бусад тушаалтад: Сомалин талаһаа — ВРС-эй вицепрезидентнэр: генерал Мохамед Али Самантар, полковник Исмаил Али Абукар. Сомалин Верховно Революционно Соведэй гэшүүд правительствын гэшүүд обедтэ хабаадаа.

Обедэй үедэ Мохамед Сиад Барре. Н. В. Подгорный үгэнүүдые хэлэбэ.

Мохамед Сиад Барриин, Н. В. Подгорнын хэлэһэн үгэнүүд анхаралтайгаар шагнагдаа. альга ташалганууддаар үгтагдаа.

Н .В. Подгорный совет-сомалин хани барисаае бэхижүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал батадхаха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһанай түлөө Сомалин правительствын шиидхэбэреэр ороной дээдэ шагналда — Сомалин Ехэ Одон гэдэг ордендо хүртөө гэжэ Мохамед Сиад Барре мэдээсэбэ. Тиигээд тэндэ байгшадай альга ташалга доро Н. В. Подгорнодо орден барюулаа.

Тэрэл үдэр Могадишо хотын Соведэй түрүүлэгшэ майор Хасан Абшир Фарах СССР-эй Верховно Соведэй президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хүндэлэлдэ уулзалга хэбэ.

Энэ уулзалгада: Совет талаһаа — Н. В. Подгорные үдэшэлсэжэ ошоһон тушаалтад: Сомалин талаһаа — Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Мохамед Сиад Барре, ВРС-эй вице-президентнэр: генерал Мохамед Али Самантар, полковник Исмаил Али Абукар болон бусад тушаалтад хабаадаа.

Хасан Абшир Фарах, Н. В. Подгорный үгэнүүдые хэлэбэ.

Хасан Абшир Фарах Сомалин нииелэл — Могадишын һүлдэ тэмдэг болохо түлхюурые Н. В. Подгорнодо барюулаа.

МОГАДИШО. (ТАСС-ай тусхай корр). Албанай хэрэгээр Сомалин Демократическа Республикада ерээд байһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, мүн Сомалин Верховно Революционно Соведэй Президент генерал Мохамед Сиад Барре июлиин 9-дэ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилбэ.

Хани ёһоной, үнэн сэхэ оршон байдалда үнгэржэ байгаа хөөрэлдөөнүүдэй үедэ оронуудайнгаа дотоодын ба гадаадын байдал тухай хоёр тала харилсан мэдээсэбэ.

«Салют-3» ниидэжэ үргэлжэлһөөр

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-3» гэжэ жолоодогдон дабшадаг научна станциин ниидэжэ ябаһан үнгэрэгшэ сүүдхын турша соо космонавтнар Павел Попович, Юрий Артюхин Замбуулинай лабораториин оньһото түхеэрэлгэнүүд ба аппаратурануудые шалгаха техническэ хэдэ хэдэн туршалгануудые хээ. Тусхайлан хэлэбэл, оршон тойрониие тойруулан газаа талаһаа хараха дурамта приборые хүдэлгэһэн байна. Энэнь станциин оньһон түхеэрэлгэнүүдэй ямар байһые нюдөөрөө адаглан хараха, тэрэшэлэн телевизионно түхеэрэлгын туһаламжаар дүрэ зурагуудые Дэлхэй тээшэ дамжуулха арга олгоно.

Космонавтнууд Дэлхэйтэй радио-холбоо хэхэ хэрэгсэлнүүд ба онол аргануудые шалгаха туршалгануудые хэһэн, станциин таһалгануудай агаарай параметрнүүдые шэнжэлһэн байна.

Хүдэлмэриин үдэрэй турша соо тодо һонор гурим сахигдана: шэнжэлхы шанга хүдэлмэринь амаралтын богонихон забһарлалгануудтай, бэеын шалаа гаргаха упражненинүүдтэй тааралдуулан бэелүүлэгдэнэ.

Космонавтнуудай нойр һайн. эдеэ хоолдо дуратай байна.

Июлиин 9-дэ Москвагай сагаар 13 часай үеэр жолоодогдон дабшагша «Салют-3» гэжэ научна станци Дэлхэйе 73-дахяа тойробо.

Монголой Арадай Революциин 53 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан болобо

Үсэгэлдэр Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо Монголой Арадай Революциин 53 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан болобо. Энэ суглаае совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай таһагай правлени эмхидхээ.

Монголой Арадай Революциин 53 жэлэй ой тухай элидхэл Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшэ Ц .Ц. Митыпов хэбэ.

Совет-монгол арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай саашадаа бүри бэхижэжэ, хүгжэжэ байһан тухай суглаан дээрэ Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Буряадай арадай поэт Д. З. Жалсараев, ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй слесарь, коммунис ажалай ударник, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй гэшүүн В. Е. Волков, Буряадай гүрэнэй багшын институдай профессор, физико математикын эрдэмэй доктор Н. И. Иванов, МНРП-гэй үниинэй гэшүүн нүхэр Банзрагч үгэ хэлэбэд.

Улаан-Баатар хото, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмдэ амаршалгын телеграмма эльгээгдэбэ.

КПСС-эй райкомуудһаа мэдээсэнэ

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Партиин Баргажанай райкомой пленум һаяхан болобо. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр районой партийна организациин үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партиин райкомой секретарь Р. Б. Гармаев энэ асуудалаар элидхэл хээ.

Аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй арадай гэгээрэлэй таһагые даагша А. Х. Филиппов, аймагай газетын редактор Н. Н. Козулин, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь М. Ц. Гармаев, комсомолой райкомой секретарь Н. И. Патраков, Баргажанай леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир В. М. Белик, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй культурын таһагые даагша В. А. Словохотова болон бусад үгэ хэлээ.

Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэриин үедэ малшад, һаалишад, хонишод, механизаторнуудай дунда үзэл сурталай хүдэлмэри улам шангадхаха тухайда, партийна организацинуудай зүгһөө социалис мүрысөө ударидаха хэрэг һайжаруулха тухай элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэд.

Д. БУБЕЕВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

Выставкын ордон дотор харуулан ойлгуулха агитациин республиканска выставкэ нээгдэбэ. Партиин райкомуудай секретарьнар, пропаганда, агитациин таһагуудые даагшанар, промышленна предприятинуудай парткомуудай секретарьнар, уран зураашад эндэ сугларанхай.

КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша М. М. Гаськов лентэ хайшалжа, айлшадые уриба.

Аймаг, район бүхэн, городой промышленна предприятинууд харуулан ойлгуулха агитациин тон эрхим дээжэ болохо хэрэгсэлнүүдые, эхэнхидээ фото-зурагуудые энэ выставкэдэ асаржа, олоной үзэмжэдэ табиһан байна. Гадна, мүрысөөнэй бюллетеньнүүд, хуудаһанууд, альбомууд болон бусад зүйлнүүд бии.

Иимэ выставкэ түрүүшынхеэ эмхидхэгдээ. Гол зорилгонь хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин хурса зэбсэг болохо агитационно искусствые партийна организацинууд хэр зэргэ хэрэглэжэ шаданаб, уран һайханайнгаа, удхынгаа талаар эдэ хэрэгсэлнүүд ямараар бүтээгдэнэб гэжэ хаража үзэхэ гэгдэһэн байгаа.

Буряадай уран зураашадай холбооной түрүүлэгшэ, тус выставкэ эмхидхэгшэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Д-Н. Д. Дугаров, выставкын уран зурааша Н. Р. Гомбоев гэгшэд выставкэдэ табигдаһан зүйлнүүдые тайлбарилан хөөрэжэ үгэбэ.

Удаань КПСС-эй обкомдо сугларжа, харуулан ойлгуулха агитаци тухай хөөрэлдөөн болоо. КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагые даагшын орлогшо Н. Т. Манзаров тобшолол хээ. Выставкэ тушаа хэдэн хүнүүл үгэ хэлээ.

Манай корр.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ аймагай «Загансккй» колхоздо үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһан ажалай түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй нэгэн — ажахын түрүү хонишон П. Т. Денисов болоно. Хонин ажал дээрэ арбан табаад жэлэй туршада ажаллажа ябаһан нүхэр Денисов жэл бүри нийтынгээ һүрэг олошоруулха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулалсажа ябадаг юм.

Мүнөө жэлдэ тэрэ адуулдаг хонидһоо дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһо хайшалжа абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Загансккй» колхозой эрхим хонишон П. Т. Денисов хонидоо адуулжа ябана.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

БАТОР Доржиев хүүргын түмэр зүйлнүүдые гаргадаг заводой түхеэрэлгын цехэй эрхим түрүү разметчик юм. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй социалис мүрысөөндэ залуу разметчик ажалдаа үдэр бүри үндэр үрэ дүн туйлажа, халаанайнгаа даабари 1,5 нормо хүрэтэр һайн шанартайгаар дүүргэдэг байха юм. Комсомолец Б. Доржиев баян дүй дүршэлөө цехэйнгээ залуу хүдэлмэришэдтэй хубаалдадаг. Энэ жэлдэ Батор цехэйнгээ хоёр залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү разметчик Батор Доржиев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ЭРХИРЭГЭЙ СОВХОЗ ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ХЭР ДҮҮРГЭНЭБ

Республикын совхозуудай нэгэдэлдэ мэдэлтэй Эрхирэгэй совхоз юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлдэ материально-техническэ талаар үйлэдбэреэ нилээд бэхижүүлһэн, һаалиингаа фермэнүүдые хамтаруулан, томодхоһон, хушалтатай байрада овощ тарилгаяа үргэдхэһэн байна гэжэ БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ.

Жэшээнь, һүүлэй гурбан жэлдэ совхозой үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ 3 миллион 872 мянган түхэриг гаргашалагдаа гэхэ гү, али түсэб 115 процент дүүргэгдээ. 400 үнеэнэй байха 2 байра, 3000 хониной байра, 150 условно трактор заһабарилха машинно-тракторна мастерской, 6 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ, захиргаанай байшан, 2048 дүрбэлжэн метр байрын гэр ашаглалгада оруулагдаһан байна. Байгша ондо үхэрнүүдые үсхэбэрилгэдэ зарим тэды хүгжэлтэ туйлагдахаар хүлеэгдэнэ. Хэрбээ 1971—1973 онуудта жэлдээ дунда зэргээр 900 тугал абтажа байгаа һаа, энэ жэлэй июлиин 1-нэй байдалаар 610 тугал абтаа, жэлэй дүүрэтэр үшөө 790 тугал гарахаар.

Гэхэтэй хамта, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй эмхидхэхы хүдэлмэриин хэмжээн бирагүй байһан зандаа гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ. Үйлэдбэриинь гол һалбаринууд — һаалиин мал болон хонин ажал гарзатай байһаар. Тиигэжэ 1971 ондо 49 мянган түхэриг, 1972 ондо — 469 мянган түхэриг, 1973 ондо 615 мянган түхэриг гарзатай гараа. Тэрэ тоодо хушалта доро ургуулагдадаг овощ 30,6 мянган түхэриг, һүн—140,8 мянган түхэриг гарзатай байшоо. Мал ажал болон тараан ажалайнь бүхы продукциин өөрынь үнэ сэн айхабтар ехэ. 1973 ондо хушалтатай газарта ургуулагдаһан огородой эдеэнэй центнер бүхэниинь 101 түхэриг 80 мүнгэтэ, центнер зеленконь — 6 түхэриг 53 мүнгэтэ, сабшалан дээрэхи үбһэн — 5 түхэриг 30 мүнгэтэ, һүн — 32 түхэриг 60 мүнгэтэ, үхэрэй мяхан — 134 түхэриг 60 мүнгэтэ, нооһон — 665 түхэриг 46 мүнгэтэ болоо һэн.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса бага. Жэшээнь, 1971, 1972, 1973 онуудта тараанай ургаса гектарай 5,1; 6,3; 8,8 центнер байгаа. Хартаабха гектарай 44,7—15—42,9 центнер хуряагдаа. Огородой эдеэнэй ургаса бирагүй байшоо. Тэрэшэлэн малайшье ашаг шэмэ ахиртаашоо. Эдэ жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө 1621, 1587, 1507 килограмм һүн һаагдаһан байна. Хонин бүриһөө арайхан гэжэ 2,7; 2,4, 2,3 килограмм нооһон абтаа. Зуун үнеэн бүриһөө 61, 62, 63 тугал, зуун эхэ хонин бүриһөө 85, 73, 82 хурьгад абтаһан байна.

Эдэ бүгэдэһөө боложо, тус совхоз хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха үнгэрһэн гурбан жэлэй түсэб дүүргээгүй улөө.

Тиигэжэ энэ совхозой коллектив үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада һү бүхыдөө 15.173 центнер, мяха — 2.222, нооһо — 132 центнер, орооһо тараа — 2.119, хартаабха — 12089, овощ — 15921 центнер гүрэнэй даабариһаа дутуу тушаагаа. Бүхы түрэлэй адууһа малай тоо олошоруулха түсэб орой дүүргэгдээгүй. Барилга хэхэдээ, проект-сметын гурим сахигданагүй, нилээд ехэ мүнгэ зөөри түсэбөөр хараалагдаагүй барилгада гаргашалагдана. 1974 оной январиин 1-дэ аяар 650 мянган түхэригэй барилга саг соогоо баригдажа дүүргэгдээгүй байшоо.

Совхоздо ажалай журам һула. Ажалшад, илангаяа ахамад мэргэжэлтэд эндэ удаан тороногүй. 1972 ондо хүдэлхөөр 163 хүн абтабал, 140 хүдэлмэришэн ажалһаа гаргагдаа. 1973 ондо 140 хүн ажаллахаар абтаһан аад, 170 хүн сүлөөлэгдөө. Агрозооветеринарна һуралсал миил ёһын тэдысэ үнгэргэгдэнэ, малшадта, механизаторнуудта гэр байра дуталдана. Совхоздо хүдэлмэри хэхэ хүнүүдэй дуталдажа байхада, һаалиин фермэдэ ажалладаг хүн бүхэндэ оройдоол 12,6 үнеэд хүртэнэ. Ажахыда хүнүүдэй абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтын хойноһоо хиналта хангалтагүйгөөр табигданхай.

Совхозой хүтэлбэриин, директор нүхэр Саниевай ажалаа гүнзэгыгөөр шудалдаггүй, экономикоёо шэнжэлдэггүй дээрэһээнь совхозой хүдөө ажахын үйлэдбэри иимэ ашаг үрэ багатай байна. Ажалдаа бүтээсэгүй, эрилтэ багатай, мэргэжэлтэд болон бусад хүдэлмэрилэгшэдөө директор муугаар ударидажа, урдахи зорилгонуудаа бэелүүлхэдэнь зохихо нүлөө үзүүлнэгүй.

Табан жэлэй түсэбые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһанайнь, гарза ехэтэй, продукциинь өөрынь үнэ сэнгэй дээгүүр байһанай, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасын, малай ашаг шэмын бага байһанай, үйлэдбэреэ һулаар ударидажа байһанайнь түлөө республикын Министрнүүдэй Совет директор нүхэр С. В. Саниевта зааһан байна.

Тиигээд газар тариалангай ажал болон малай үдэсэ һайжаруулха, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндөө худалдаха, табан жэлэй түсэбые энэ талаар заабол дүүргэхэ хэмжээнүүдые һарын туршада хараалхыень совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэл (нүхэр Тюменцевые), Хүдөө ажахын министерство (нүхэр Громовые), Загарайн аймсоведэй гүйсэдкомые, совхозой дирекциие уялгалһан байна. Тиихэдэ 1974-75 онуудай туршада үйлэдбэреэ томодхохо, мал ажалаа, илангаяа һаалиин фермэнүүдээ тусхай шэглэлтэй болгохо, ажахыдаа малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри нарин һайнаар ябуулха, илангаяа һайн үүлтэрэй эмэ гунжадтай болохо эрилтэ табигдаа.

Тэрэшэлэн продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулхын, үйлэдбэреэ ашаг олзотой болгохын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула экономическа хүдэлмэри һайжаруулха шухала гэжэ һануулһан байна.

Мүн хүдэлмэришэдөө зүбөөр хубаарилан табиха, нэгэ газартань олон жэлдэ хүдэлгэхэ гэжэ оролдохо, мэргэжэлтэдые түргэнөөр һэлгэхэеэ болихо, ажалша коллективүүдэй дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, мэргэжэлтэдые, хүдэлмэришэдые һургаха хэрэгтэ анхарал хандуулха гэжэ заагдаа.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ УЯЛГА БЭЕЛҮҮЛБЭ

Улаан-Үдын нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикын коллектив жэлһээ жэл бүри улам эдэбхитэйгээр ажаллажа, түсэбтэ даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм. Эдэнэр дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабариһаа гадуур 400 тонно нооһо сэбэрлэн угаахаар социалис уялга абаад, дундаа мүрысэжэ эхилһэн юм. Цехүүдэй, бригаданудай коллективүүд халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула яһала оролдоно. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, шэнэ онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина.

Екатерина Ивановна Беломестновагай хүтэлбэрилдэг нооһо сэбэрлэн илгалгын цехэй коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэнэйнгээ дундаһаа онсо шалгарна. Ажалай түрүүшүүлһээ гээгдэхэгүй гэжэ хүсэһэн бэшэшье коллективүүд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхажа байна.

Жэшээлхэдэ, М. Я. Тугушевагай даадаг бригадын хүдэлмэришэ басагад халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Продукциингаа 74 процентыень эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаажа шададаг болонхой. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд фабрикымнай коллектив соо олошоржол байна. Эдэнэй оролдолго шадабариин ашаар һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ, үнэтэй сэнтэй материал арьбалагдана.

Манай фабрикын коллектив дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түрүүшын хахад жэлэй даабариһаа гадуур 200 тонно нооһо сэбэрлэн угаахаар уялга абаһан юм. Үнэндөө хахад жэлэй даабариһаа гадуур 1.159 тонно нооһо сэбэрлэн угаагаабди. Тиигэхэдэ 43 мянган түхэригтэ мыло, содо, бэшэшье үнэтэй сэнтэй материал, 532 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн арьбалагдаһан юм. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, манай фабрикын коллектив 5,4 процентээр ехэ продукци гаргадаг болоо.

Эдэ бүхы тоо баримтануудые хараад үзэхэдэ, манай фабрикын коллектив яһала һайнаар хүдэлжэ байна гээд тэмдэглэмээр. Теэд туйлаһанаараа һанаагаа амаржа болохоор аал! Бидэнэр саашадаа бүри габшагайгаар хүдэлжэ, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэбди.

В. ВОРОБЬЕВА,
Улаан-Үдын нооһо сэбэрлэдэг фабрикын түсэблэлгын таһагай начальник.

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗОЛТОЙДО

Каменск тосхоной асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой залуу хүдэлмэришэд эрхим ажалаараа суурхадаг юм. Тус заводой үйлэдбэриин цехтэ комсомол-залуушуулай хоёр бригада ажаллана. Жэшээлхэдэ Павел Перевозников, Леонид Костылев хоёрой хүтэлбэрилдэг бригаданууд байгша оной түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө заводой дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа яһала амжалта туйлажа амжана. Павел Перевозниковой бригада байгша оной хахад жэлэй түсэбые 103 процент дүүргээ һэн. Костылевой бригада түсэбөө мүн лэ үлүү[...] дүүргээ.

Заводой залуушуул эрхимээр ажал[...] хаһаа гадна, мэргэжэл шадаба[...] юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхын ту[...] оролдоно. Тус заводой 47 залуу хүбү[...] басагад, үдэшын һургуулинуудта, тех[...]кум болон институтуудта заочноор һу[...]на. Мүнөө жэлдэ комсомолой гэшүү[...] 20 хүбүүд, басагад үдэшын һургуу[...]нуудта һураа. Ингэжэ залуушуул аж[...]лана, һурана.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ТҮРҮҮШЫН КИЛОМЕТРНҮҮД

ТРАНССИБИРИИН Агууехэ түмэр замай 7.273-дахи (Москваһаа) километртэ Бам станци түбхинэнхэй. Мүнөө үедэ Бам асари ехэ барилгын эхин болонхой. Имагтал энэ станциһаа түмэр замай шэнэ һалаа хойто зүг тээшэ татагдан, Байгал-Амарай магистраль нэлэнхы үргэн тайгын дундуур зурыха юм.

Байгал-Амарай түмэр замай барилга совет арадай ажалай баатаршалгын түүхэдэ алтан үзэгүүдээр аржыса бэшэгдэхэнь мэдээжэ. Дэлхэйн эгээл гүнзэгы нуурай эрьеһээ энэ түмэр зам ойроо хүртөөгүй намаг дээгүүр, хада хабсагайн, хүнэй гэшхээгүй ой тайгын дундуур гаргагдан, асари ехэ хүсэтэй Амар мүрэнэй эрье тулгагдаха юм. Шэнэ газар элдүүрилһээр 20 жэлэй ойн баярта зорюулагдан, Алма-Атада болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев ингэжэ хэлэһэн: «...Бэлдэгдэжэ байһан проектнүүдэй нэгыень лэ нэрлэхэмни. Энэ хадаа Зүүн Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй газар дайда дээгүүр һэтэ гаргагдаха Байгал-Амарай түмэр зам мүн. Байгаалиин баялигаар айхабтар баян Сибириин дайдын дундуур гараха энэ түмэр замай барилга хадаа промышленнэ шэнэ тон ехэ район байгуулха арга олгоно: энэ замые зубшаад тосхонууд болон городуудай бодхогдохо, промышленна предприяти болон руднигууд баригдаха, тэрэшэлэн шэнэ газар хахалан ашаглагдажа, хүдөө ажахыдамнай хэрэглэгдэхэ байна.

Нүхэдүүд, энэ барилгын бүгэдэ арадай хүсөөр хэгдэхэ байһандань этигэнэб. Тэрээндэ бүхы республикануудай түлөөлэгшэд, түрүүшын ээлжээндэ манай залуушуул хабаадалсаха бшуу».

Транссибириин магистральһаа хойшоо хэбтэһэн байгаалиин тон ехэ баялигые манай ороной хуби заяанда тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд ашаглаха арга олгоогүй һэн. Яхадай АССР-эй урда зүгтэ кокс болгогдодог шулуу нүүрһэнэй айхабтар ехэ хэбтэшэ олдонхой. Хэбтэшынь зузаан зарим газартаа аяар зуун метр болодог. Энэ нүүрһэн дээрэ хэбтэдэг тула нээмэл аргаар малтан абтаха аргатай. Эндэхи шулуу нүүрһэнтэй зэргэлээд түмэрэй рудагай баян хэбтэшын бии байһание геологууд элирүүлэнхэй. Шэтын областиин хойто зүг зэдэй рудагаар тон баян. Үшөө тиихэдэ Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ ой модоной тон ехэ баялиг бии.

Фашизмтай болоһон дайнай хохидолые Эхэ оронойнай усадхажа, арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоожо, экономикоёо бэхижүүлһэнэйнь һүүлдэ оронойнай зүүн зүгэй баялигуудые ашаглаха талаар түсэб бэелүүлхэ арга боломжо мүнөө олдонхой. Энэ үшарта Байгал-Амарай түмэр замай барилга тухай асуудал дахин табигдаһан байна. Агууехэ барилгын түрүүшын участок Бам — Тында гэһэн түмэр зам болоно. Тус зам проектдэ оруулагдажа байһан магистралиие Амарай областиин газар дээрэ Транссибириин түмэр замтай холбохо юм. Шэнэ магистралиин барилга эрхилхын тулада СССР-эй транспортна барилгын министерствын «Бамстройпуть» гэжэ управлени байгуулаһхай.

— Бам — Тында гэһэн түмэр зам барилгаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада ехэ юумэн хэгдээ. Жэшээ болгон зарим тэды тоо, баримта дурдая. Энэ үе соо трасса зубшуулан 1.600 километртэ самсаал сабшагдаа, түмэр замай 58 хүүргэ баригдаһан, дүрбэ миллион кубометр газар малтагдаһан, табин километртэ магистралиин гол зам табигдаһан, байрын гушан хоёр мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтэһэн, тэрэшэлэн магазин болон столовонууд баригданхай.

Бэдэрэгшэд болон проект зохёогшодой һүүлээр хүүргэ баригшад трассада гарана. Тэдэнэй хэхэ юумэн ехэ даа. Километр бүхэндэ хүүргэ бариха болоно. Хэзээдэшье гэдэдэггүй газартай энэ дайдада барилга хэхэ гээшэ хилбар хэрэг бэшэ юм. Хараада абтаадүй элдэб олон асуудал шиидхэхэ ушар гарана.

Жэшээнь, үбэлдөө гушан градусһаа дээшэ хүйтэндэ һалхи шуурганай болоо байхада Бам—Тындын трассада табигдажа байһан ехэ хүүргын барилга заахашье һаатаагүй һэн. Дүрбэн ехэ нүхэн малтагдаа. Эндэ тэһэлэлгэ хэгдэжэ, хүсэ ехэтэй экскаваторнууд нүхэн соохи шулуу шорой удхан гаргаа. Һүүлээрнь хэгдэхэ хүдэлмэри хабсаргагшадта даалгагдаһан байха юм. Тэдэнэр фундаментын доро табигдаха бетонно плитануудые дэблихэ, хэдэн зуун кубометр бетон шудхаха байна.

«Урагшаа, Тында тээшэ!» иимэ уряа-лозунг эндэхи нэгэ тепловоз дээрэ бидэнэр хараа һэмди. Тус тепловоз Бам — Новостройко гэжэ станциһаа һаяхан лэ ерээд байба. Шэрэжэ асарһан платформонууд дээрэнь булад рельснүүд штабель болгон ябталаатай. Рельс дэбдигшэдэй бригада эдэ платформонуудаа асарагдахые хүлеэжэ байба. Тус бригадын гэшүүд һаяхан лэ оронойнай элдэб городуудта ажаллажа байһан юм. Тэдэнэр БАМ-ай барилга тухай дуулаад, эндэ ерэжэ, нэгэ бригадын гэшүүд болонхой. Тэдэнэй дунда ородууд ба украинецууд, белорус болон молдаванууд, бусад арадай түлөөлэгшэд бии.

«Бамстройпуть» управленидэ почтальон үдэр бүри бэшэгүүдые хэдэн багсаар асарна. Алма-Атада Л. И. Брежневэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр оронойнай элдэб заха хизаарнуудһаа бэшэгүүд илангаяа олоор ерэнэ. Ажалай баатаршалгаар зорижоһон эдэ залуушуул юун тухай бэшэнэ гээшэб?

«Байгал-Амарай магистраль тухай Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ уншаад, би энэ тон шухала барилга дээрэ хүдэлөөд үзэхэ гэжэ шиидэбэ. Би мүнөө Москва хотын оньһожоруулгын 39-дэхи управленидэ табадахи разрядай экскаваторщигаар хүдэлнэб. Хэйшан гээд танда ерэхэб? Харюу бэшэхыетнай ехээр хүлеэнэб. Иван Григорьевич Яковенко».

«...Хүндэтэ нүхэдүүд! Байгалһаа Амар мүрэн хүрэтэр баригдаха түмэр зам тухай Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соохоо, бидэнэр мэдээбди. Барилгадань хабаадалсаха — бидэнэй халуун хүсэлэн болоно. Би — Дикан Григорий Васильевич гэээшэб. Дээдэ эрдэмтэйб. Урдань слесареэр, стропила табигшаар, такелажнигаар хүдэлһэнби. Мүнөө — гэнэ усал һэргылхэ талаар инженерби. Дмитрий Васильевич Дикан КПСС-эй гэшүүн, модошо дархашуулай бригадир. Дунда эрдэмтэй, модошо дархайби. Һамгатайб. Манай адрес: Х[...]ной областиин Шэнэ [...]ко тосхон».

«...Шэнэ түмэр зама[й ба]рилгада хабаадалсаха [...]лэнтэйб, — гээд Н[...] Барыков Новокузнецк[...] шэнэ. — Минии мэргэ[...] барилгашан-хабсаргаш[...] дэртэ хүдэлхэ эрхэтэйб. [...]да эрдэмтэйб. Сибири[...] рилгануудта арбан ю[...] жэлээ ажаллажа б[...] Һамгамни — дунда һ[...]линин физикэ ба матема[...] багша. Хүсэ шадал ба[...] мэргэжэлдээ найдангиб[...] рилга дээрэ аша туһа [...]жэ шадахаб гэжэ һана[...]

— Һүүлэй һарын ту[...] таба мянганһаа дээшэ [...] абаабди, — гээд «Бам[...] путь» управлениин ка[...]дай таһагай инспектор [...]силий Ревук хөөрэнэ. Н[...] олон механизатор, хаб[...]ша, түмэр зам барижа[...] ха мэргэжэлтэдтэ [...] эльгээгдээ. Хэдэн а[...] хүн барилгадамнай ер[...] Барилгын мэргэжэлгүй[...] нүүдые һургаха түсхай[...] бинат байгуулагданхай. [...]найда ерэһэн залуу х[...] болон басагад шулууш[...] тонщигой, штукатур-ш[...]шын, зам харууһал[...] мэргэжэлдэ һуража, [...]гашадай зэргые олошору[...] Бидэндэ хүдэлмэришэд [...] хэрэгтэй. Ерэһэн бүхы[...] нүүдтэ хэхэ ажал ол[...] байха. Алас-Дурна зүг[...] нүүдэй олон жэлдэ, [...] наһаараа ажаһуухаар [...] хынь тула байрын г[...]дые, культурна ажа[...]лай зургаануудые ту[...] барижа байнабди.

Бам—Тында гэһэн т[...] замай барилга дээрэ, х[...] бэрилэгшэдэйнь мэдүүл[...] ёһоор, мүнөө дүрбэ [...] шахуу хүн хүдэлжэ [...] Теэд ехэ барилгада [...] гээр хараалагдаһанһаа [...]раггүй олон хүн хэрэгт[...]лодог ааб даа. Бам — [...]дын барилгада бүхы ор[...] хүсэ ехэтэй шэнэ ма[...] нуудые, экскаватор, б[...]гын материал, бусад [...] рэлгэ олоор эл[...] Брянскда бүтээгдэһэн [...] возууд, Белоруссиин [...] свалнууд, Ураалай эк[...] торнууд ашаглагдана. [...] нецкиин металлурги[...] комбинат булад рель[...]дые, Комсомольск-на-А[...] городой «Амурсталь» [...] Петровск-Забайкальски[...] водууд прокат эльгээн[...] хүүгэй область ба Ха[...] ска хизаарһаа хабсар[...] мал гэрнүүд асарагдан[...]

...Ехэ замай барил[...] эбтэй зэтэйгээр, ту[...] ажаллана. Бригадира[...] һэн командаар нэгэ тр[...] рельсээр ашаалагдаһан [...] формодо дүтэлэн ерэж[...] тобо. Хүсэ ехэтэй «т[...] гарнууд» дэблигдэхэ з[...] үргэн абана. Тракторта[...] богдоһон энэ оньһото [...] рэлгэ барилгашадай [...] аятай зохидоор жолоо[...]но. Шпалануудаа дээрэ [...] даһан рельснүүд б[...] звено болгогдонхой. [...] звено платформо дээ[...] хэдэхэн секундын ту[...] абтаад, урид бэлдэ[...] газарта табигдана. И[...] нэгэ звено нүгөөдэдэнь[...]ган, барилгашад Байга[...] Амарай магистралие [...] гуулха гол зорилгоёо[...] лүүлжэ байна. Агууех[...] барилгаар совет арадай[...]лай баатаршалгын ту[...] үшөө нэгэ хуудаһан б[...]дэжэ эхилээ гээшэ.

А. СУТУР[...]
(АП[Н])

Хабаровск.

ТЕПЛИЦЭНҮҮДЫЕ БАРИХА ШУХАЛА

Шэрүүн хүйтэн уларилтай, ехэ харгыһаа холо, орьёл үндэр хадануудай саана байдаг Ахын аймагай хүн зон заримдаа шухала хэрэгтэй эдеэ хоолоор, илангаяа огородой эдеэгээр дутамагаар хангагдадаг гээшэ.

Намартаа огородой эдеэнэй хаа хаанагүй эдеэшээд байхада, манай аймагай бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа элдэб нютагуудаар, городуудаар ябажа, бэлэдхэл хэдэг байна. Тэдээнэй бэлдэһэн зүйлнүүд харгы замай үгыһөө болоо, удаан хэбтээд, гутаха аюулда ородог. Ямар нэгэн аргаар хартаабхын абаашагдахада шаг шуяан болоо, нэгэ-хоёр мэшээгэй хэмжээтэйгээр ехэл яаралтайгаар хубаагдадаг. Шэрүүн хүйтэн уларилһаа, харгын холоһоо болоо, аймагай хүн зон жэлэй дүрбэн сагта овощой үнэтэ зүйлнүүдээр — витаминаар элбэг морхооб, помидор, үгэрсэ гэхэ мэтээр хангагдадаггүй байна. Эдеэ хоолой иимэ үнэтэ зүйлнүүдээр үхибүүдыешье хангаха арга гүй.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, аймагай хүн зонние огородой эдеэгээр хүсэд хангахын тула ажахы бүхэндэ теплицэ барибал зүйтэй байна. Аймагай газар дээрэ теплицэнүүдые бариха, мүн ондоошье аргаар огородой эдеэ ургуулха арга боломжын аймагта бии байһаниинь урда жэлнүүдэй дүй дүршэлһөө элеэр харагдана. Жэшээнь, Н. М. Соскинов Баруун-Голой эхин һургуулида урдань ажаллажа байхадаа үхибүүдтэеэ сугтаа огородой эдеэ, хартаабха тарижа ургуулха талаар һонирхолтой туршалгануудые хэжэ, муу бэшэ үрэ дүн туйладаг байһан юм. Тэрэ үедэ яһала һайн ургаса хуряагдадаг байгаа.

Дайнай урда тээ Түхэреэн тала гэжэ газарта хартаабха, таригдагша һэн. Тэндэ таригдаһан хартаабха шанар һайнтай, томонууд байгша бэлэй.

Теплицэнүүдые барихын тула аймагай түб буусада, мүн колхознигуудташье бүхы арга боломжо бии болохо. Жэшээнь, ажахынууднай һаяар Ангарай гидроэлектростанциһаа үнэ сэнгээр хямда электрын элшэ хүсэ абадаг болохонь. Мүнөө үедэ Саяан уулын оройгоор электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг үндэр үндэр бахананууд бодхоогдожо байна. Ажахынууднай трактор, машинануудааршье элбэг болоо байнхай.

Даб дээрэ теплицэ барихын тула «Улаан-Аха» колхоздо таатай зохид арга боломжо бии. Энэ ажахын Хужар гэжэ һуурида үбэлдөө хүрэдэггүй булагууд бии юм. Эдэ булагууд сэбэрлэжэ боломоор 300—400 гектар ой модотой газар дээгүүр урдадаг. Булагай хажуугаар ургадаг ой модо сэбэрлээд, теплицэ барибал ехэ таарамжатай. Мүн эндэ теплицын хажуугаар, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ургамалнуудые тарибал һайн.

Дурсагдаһан колхозтой хаяадхажа һуудаг, хоорон[д] мүрысэдэг «Коммуниз[м]» колхозшье теплицэ бари[л]да хамтаржа оролсоо һаа[...] һайн байха һэн.

Иимэ теплицэнүүдые [он]доошье ажахынуудта бари[ха] боломоор байна.

Теплицэ бариха асууд[ал]нуудые аймагай ажалша[д], депутадуудай, мүн сомо[н] Соведэй сессинүүд дэ[...] колхозуудай правлениин [...] седанинуудта хаража үзэ[ж], зохихо шиидхэбэри батал[ан] абаха шухала гэжэ һанаг[дана].

Энэ асуудал түргөөр шии[д]хэбэл, аймагай хүн зон ог[о]родой эдеэгээр хүсэд ханг[агда]ха болоно.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

УЛААН-БААТАР УЛАМ ГОЁ ҺАЙХАН БОЛОНО

Улаан-Баатарта урда тээнь ябадаг байһан хүнүүд ерэхэ тудамаа тэрэнэй түхэл шэнжын хубилжа байһые гайхан һонирхододог. Шэнэ юумэнүүд — хооһон байһан газарта баригдаһан олон дабхар гэрнүүд, түбэй үйлсэнүүдэй нэгэндэ, национальна түхэл маягтайгаар баригдаһан музейн шэнэ байшан, олониитын хабаадалтатайгаар таригдаһан залуу модод гү, али сквернүүд алхам бүхэндэ дайралдана.

Монголой ниислэл хото түгуудаар, гоё һайхан плакатнуудаар шэмэглэгдэнхэй. Арадай революциин илаһан үдэрые, ороной эгээн шухала национальна һайндэрнүүдэй нэгые ниислэлэй хүн зон бүхы оронтоёо хамта июлиин 11-дэ баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэнь. Хитад милитаристнуудай, япон империалис этэгээдүүдээр дэмжэгдэдэг сагаантанай сэрэгүүдые совет сэрэгүүдэй ба монгол частьнуудай һамна зада сохиһоной һүүлээр, 53 жэлэй урда тээ Монголдо арадай засаг тогтоогдоо бэлэй.

Арадай засагай тогтоһонһоо хойшонхи жэлнүүдтэ Улаан-Баатар танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Тиихэдэ Үргөө гэжэ нэрлэгдэдэг байһан ниислэлэй ямаршье гуримгүйгөөр баригдаһан, өөдэгүй модон ба эшэгы гэрнүүдһээ бүридэһэн туладань, город гэжэ тоолохоншье бэрхэтэй һэн. Тэндэ ямаршье промышленность байгаагүй. Мүнөө Улаан-Баатар ороной томо промышленна центр болонхой, тэндэ Монголой бүхы хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хубинь хүдэлнэ.

Промышленна комбинат городой гол предприяти болоно. Тэрэнь мал ажалай түүхэй эд болбосоруулдаг зургаан томо фабрикые нэгэдүүлдэг. Комбинадай продукци — булгайр, нооһон, нооһон бүд, гутал, оёмол хубсаһан — орон доторoo, мүн хилын саанашье ехэ гүйсэтэйгөөр худалдагдадаг.

Улаан-Баатар Азидахи топ томо соёлой түбүүдэй нэгэн болоо. Эндэ Науканuудай академи, тэрэнэй институдууд, зургаан дээдэ һургуули, арбаад техникум, тусхай ба юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, хэдэн театр ба библиотекэ бии юм. Революциин урда тээ Үргөөдэ һургуулишье байгаагүй. Юрэнхы эрдэм шудалха түрүүшын һургуули Монголдо оройдоол 1921 ондо нээгдэһэн юм.

МНР-эй ниислэл угаа хурдан түргэнөөр ургана. Һүүлэй 20 жэлэй турша соо городой хүн зоной тоо таба дахин олон болоо. Монголой арадай-революционно парти гэр байрын асуудалда гол анхаралаа хандуулна. Гансахан мүнөө жэлдэ гэр байрын барилгада, городуудаа болбосон зохид түхэлтэй болголгодо мүнгэ зөөри һомололго 27,3 миллион түхэригөөр нэмэхэ. Мүнөөнэй уужам, һаруул байшангуудай шэнэ кварталнууд ашаглалгада үгтэхэ.

Городой барилгада совет мэргэжэлтэд сэхэ хабаадалсана. Хэдэ хэдэн кварталнууд монгол, совет архитекторнуудэй хамтааран зохёоһон проектнуудээр баригданхай. Монголой ниислэлые хүгжөөлгэдэ «Главмосстройн» 2-дохи трестын коллектив ехэ туһа хүргэнэ. Бүхы дээрээ 50 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын шэнэ гэрнүүдые Улаан-Баатарта энэ коллектив һүүлэй хоёр жэлэй турша соо ашаглалгада оруулаа.

Арадай засагта Монголой ниислэл мүнөө бүхы оронтоёо телефоноор, радиогоор холбоотой болонхой. Замбуулинай холбоон үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Газарые тойрон дабшадаг хэмэл одонуудаар дамжуулагдадаг Советскэ Союзай телевизионно программые Улаан-Баатарай, Дарханай, Алтан-Булагай, ороной бусад городуудай хүн зон хараха аргатай болонхой.

Г. ЖИДЕЛЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Баатарай 12-дохи микрорайондо.
ТАСС-ай фотохронико.

Монголой Арадай Республикын Дархан хото тухай һураг суу холуур таранхай. Шэнээр баригдаһан энэ хотодо олон үндэһэ яһатан ажаллана.

Хүндэтэ уншагшад, Дархан хотын «Найрамдалын Дархан» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ Т. Бавуу гэгшын репортаж шүлэг хоёрые танай анхаралда табинабди.

МИНИИ ШЭНЭ ХОТО

ШЭНЭ ХОТЫН галнууд хурсаар яларна. Бурхантын хүндыдэ, Бууралай хормойдо оршоһон энэ хотодо промышленна ямар олон предприяти болон соёлой гуламтанууд бии гээшэб?! Электростанци, цементын, силикатна заводууд, элеваторнууд ба томо байшангууд ербылдэнэ. Дүрбэн зүг, найман зүбхис тээшэ зурылдаһан авто-харгын хажуугаар мантан томо баханануд энхэ тайбаниие сахиһан сэрэгшэд мэтээр зурылдан ошоно. Баригдажа байһан табан дабхар гэрэй үшөө задагай сонхоор зунай һайхан сагай һэбшээ һалхин үлеэжэ, таримал мододой сэл ногоон набшаһадаар наадана.

Архитектор Жамбалай хэхэ ажал угаа ехэ. Шэнэ хотые тусхай проектын ёһоор бариха хэрэгтэй.

Шэнэ хото, мүнөөнэй хото! Үглөөнэй улаан нарые саарһан, чертёж дээрэ угтаһан Жамбалай досоо хүхюутэй. Хэһэн ажалайнгаа урагшатай байхада, хүн бүхэнэй зосоо һэргэлэн хүхюун байдаг хэ юм. Тиихэдэ зохёолшо нүхэрэй бэшэһэн Эрдэнэтийн обоогой уурхай тухай зохёолые уншажа һуухада, бүришье һонин.

...Шэнэхэн «Иж» мотоцикл унаһан Жамбал хотын гудамжаар зуралзана.

Шэнэ шэнэ гэрнүүдэй нэмжээн. Үйлсэ гудамжануудынь мүнөө үеын эрилтын ёһоор хэгдэнхэй.

Жамбалай сагаан самса һалхинда хүрхынэ. Гоё даа! һэбшээ һалхин нюурыеш аятайгаар эльбээд гарана.

Уданшьегүй Жамбал нэгэ гэрэй газаа тогтожо, мотоциклайнгаа түлхюур абаад, гэшхүүр тээшэ ошоно. Нюурай пулаадаар хамар, амаяа түргэхэн аршаһанайнгаа һүүлээр гэртэ ороно.

Балдан гэжэ нүхэрынь эндэ шэнэ байрада оронхой. Ламба кандидадай диссертаци хамгаалаад ерэнхэй. Харин Гомбо һаяхан Москва хотоор ябажа ерээ.

Гомбо яаралгүйхэн хөөрэнэ:

— Үдэшэлэн сугларуужабди. Ши скринкэ дээрэ наадахаш. Би морин хуураараа туршуужаб. Шэнэ дуугаа дуулалдаад үзүүжэбди. Һонимни ехэ даа.

Гомбо уриханаар энеэбхилнэ. Зүблэлтэ ороной ниислэл хото Москвада зүг бүхэнэй хүбүүдтэй уулзаһан, Иван багшындаа айлшалһан, тэндэ шэнэ юумэндэ һураһан, болгар инженертэй хөөрэлдэһэн, венгер мэргэжэлтэнһээ мэдээгүй юумэеэ мэдэжэ абаһан тухайгаа яаралгүйхэн лэ дуулгана.

Дархан хото — мүнөөнэй Монголой шэнэ хото. Соёл культурын гуламтанууд эндэ олон. «Найрамдал» гэжэ соёлой ордондо орожо, ямар нэгэч үдэшэдэ хабаадахадатнай болохо. Тэндэ кино харахат. Спортын ордондо орожо, барилдаашадай тамир хүсөөр һонирхохот. Үгышье һаа гэртээ һуужа, сэнхир экран — телевизор харахат. Богонёор хэлэхэдэ, минии хотодо хүн юрэдөө уйдажа һууxагүй.

Энэ минии Дархан хото — олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй хото. Энэ городой барилгада ород, болгар, венгер, чех хүбүүд, басагад хабаадалсаа.

Дархан! Уран гартай дарханай нэрэ зүүжэ ябаһан хото. Табан түбиим, социалис оронуудай хотонуудтай анда болон хүгжэһэн город.

Дархан хотын анхандаа баригдажа эхилһэн намтарынь нилээд һонин юм. Юушьегүй хооһон байһан талада түрүүшын гадаһа газарта шааха, түрүүшын хирпиисэ табиха хэрэгтэ совет нүхэднай ехэтэ туһалһан байха.

Шэнэ Монголой шэнэ хотын галнууд хурсаар яларна. Шэнэ байдал тээшэ зориһон арадаймни уран гарай нэрые абажа ябаһан Дархан хотомни, улам һайханаар хүгжэн һалбарыш!

Д А Р Х А Н

Монгол эрын
Мундуу хүшэ шэнгээһэн,
Монгол басаганай
Даруу сэдьхэл дууряаһан
«Дархан» гэжэ
Дорюун нэгэ хүн
Тунга һайхан нугада
Тулга табижа,
Галаа бадарааха
Газар бэдэрһэн гэдэг.
Эндэл гэжэ шиидээд,
Эритэ зэмсэгээ табижа,
Уран дархан гараараа
Дуран соогоо бүтээгээ.
Хорёод наһатай
Хонишон басаган,
Сэрэгһээ һаяхан ерэһэн
Сарюухан хүбүүд,
Һургуулияа дүүргэһэн
Һамбайтай оюутан —
Алтай Хангайһааш,
Аяар Гобиһоош, —
Алиш тээһээ,
Аймаг хотоһоош
Буужа ерэһэн залуушуул
Балта, хүрзээ баряа.
Һургуули эрдэмээршье
Һүрхэй бэшэ,
Намтар түүхээр
Баян бэшэ,
Ажал хэрэгэй
Арга дүршэлөөр
Арайл һулахан
Хүбүүд, басагад
Хүдэлжэ эхилээ.
Хэды тиинбэшье
Хүсэл зоригынь,
Эрмэлзэл бодолынь
Эршэтэй байгаа.
Хадые урбуулхаар
Хабатай байгаа.
Тиигэжэ
Тэнюун талын дунда,
Гэнжэтэн ошоһон
Гүбээнүүдэй хормойдо
Үндэр сагаан ханаяа
Үргэ үргэһөөр,
Олон тоото нүхэдэй
Уран гараар бүтээгдэн,
Түмэн дуунай магтаалтай,
Минии Дархан,
Тэгшэ табан хүсэлтэй
Минии Дархан,
Найман зүгтэ андатай
Минии Дархан,
Мянган хүлэгэй тэнхээтэй
Минии Дархан,
Баригдажа эхилһэн юм,
Бодожо ерэһэн юм.
Ингээд лэ
Үгэлхэ үгэмни —
«Дархан», «Найрамдал».
Анда нүхэдни —
Аяар холын
Болгар, чех,
Венгер, ород, поляк.
Түрэл хотонуудни —
Түмэн галта Москва,
Алтан ганжарта Софи,
Агуу һайхан Прага.
Ингэжэ
Илдам даруу
Аха дүү нүхэдэй
Альган дээрэ
«Дархан» гэжэ нэрэтэй.
Дорюун хото мүндэлөө.
Юртэмсэ дэлхэйн
Юһэн аршаандал арюухан,
Монгол хүнэй
Сэдьхэл мэтэ уужамхан
Минии Дархан,
Минии Дархан!

Алдарта ойдо зорюулагдана

ШЭТЭ. (ТАСС-ай корр.). Монголой арадай революциин 53 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекцинүүд областиин олон предприятинуудта, колхоз, совхозуудта уншагдана, хани барисаанай хөөрэлдөөнүүд, үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Монголой Арадай Республикада социализм байгуулжа байһан тухай хөөрэһэн шэнэ экспозицинууд областиин хизаар нютагаа шэнжэлэлгын музей соо, интернациональна хани барисаанай клубуудта нээгдэв.

Областиин ажалшад МНР-эй хилэ шадарай аймагуудай арад зонтой үниинэй бата хани барисаатай юм. Аха дүү арадууд бүхэли коллективүүдтэй — колхозуудтай, госхозуудтай, предприятинуудтай, эмхи зургаануудтай холбоо барисаа тогтоонхой. Арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн делегацинууд айлшалалсажа, дүй дүршэлөө нэгэ нэгэндээ халан үгэлсэжэ байдаг.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Манай Буряадай АССР-тэ республикын санитарно-эпидемиологическа станциин байгуулагдаһаар 25 жэл үнгэрбэ. Энээндэ зорюулагдаһан ойн баярай суглаан һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Түрүүшынгээ жэлнүүдтэ республикын санэпидстанцида оройдоол 12 хүн хүдэлдэг һэн. Материально-техническэ бааза гэхээр юумэ байгаагүй.

Мүнөө республикын санэпидемстанци гурбан дабхар байшан эзэлнэ. Станциин юһэн тусхай лабораторинуудта 107 элдэб мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй оролдолгоор республика соомнай дайралдадаг хэдэн халдабарита үбшэнгүүд оггтолон усадхагдаа.

Энээн тухай санэпидемстанциин коллективэй баярай суглаан дээрэ хэлэгдэһэн байна. Баярай суглаан дээрэ республикын элүүрые хамгаалгын министр Л. Д. Мадыева, КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь В. Н. Башкеев үгэ хэлэжэ, станциин хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалаад, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлахынь хүсэбэд.

В. ТАХАЕВ.

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ зүбшэбэ

Улаан-Үдын Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй зургаадахи сесси һаяхан боложо дүүрэбэ. Сесси дээрэ һургуулиин һурагшадай дунда хүмүүжүүлэлгын хүдэлмэри ябуулха ба тэрэниие саашадань улам һайжаруулха тухай хэлсэгдэһэн байгаа. Энэ асуудалаар гүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагые даагша Л. А. Гулькова, соёл гэгээрэлэй талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ, депутат А. М. Гершевич гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ.

Хуулиин наһа хүсөөдүй залуушуулай дунда ниитын журам болон хүмүүжүүлэлгын хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудалаар сесси дээрэ дэлгэрэнгы тогтоол баталан абтаба.

Д. КОЛМАКОВ.

Данзаннямын ШАГДАРСҮРЭН

СЭРЭГШЭ ТУХАЙ ДОМОГ

Монголой хойто зүгэй хилэ шадар — Шивээ Хиагт (мүнөөнэй Алтан Булаг) хотые эзэлээд, хамаг олониие үймэргэжэ байһан Хитадай хархис сэрэгүүдые — гамингуудые 1921 ондо Сүхэ-Баатар түрүүтэй партизан сэрэгүүд хяа бута сохёо бэлэй.

Дабхар шинельтэй,
Хоёр һугадаа таягтай
Дайнһаа тэрэ
Бусажа ерэһэн юм.
Энгэртээ орденгүй,
Малгайдаа табан
хушуутай
Эрэ хүн
Эрьежэ ерэһэн юм.
Холо зайтай
Хүдөө нютагта
Хоёр хүлгүй хүниие
Үзөөгүй хүүгэдүүд
Һүрэг турлаагуудтал
Юрьесэ дахажа,
Һүр бэһэнэйнь горьёдо
Хорхойтожо зогсоһон юм.
Хөөрхэй энэ сэрэгшэ
тухай
Хүүгэд бидэнэй мэдэхэ
юумэн хомор.
Хүрьһэтэ дэлхэй
Хоёр хүлыень олохоёо
болишоол даа.
Дайнай дууһамсаар
Энэ хүбүүн
эжыгээл гэжэ
Даахилиг үһэтэй
хонгор үеэ мэтээр
Һанаһаар ерэхэдэнь
Үхэл
тэрэнэй эжые
Хоёр хүл шэнгеэрнь
һалгаажа,
Үүдэн хойморой зайда
Хуби заяань зүрилдөө юм.
Үрхыень татажа,
Үүдыень нээһэн гэрэйнь
Үндэр хоолойгоор
тиихэдэ
Ялагар ошонууд бутаржа
байба.
Яахабши даа!
Энэ айлые
үхэл дайн хоёр
тоноһон юм.
Хүгшэн эхэнь
ерэхэһээнь урдахана
наһа баража
Хүдөөлүүлээд байһан
Үдэрынь дайралдаа ха
юм.
Нютагайнь аха дүүнэр
Хүбүүе угтажа,
Нулимсатай нюдэнүүд
хайралан,
энхэрэн
шаналжа,
Альган дээрээ
Үргэхэ гэһэндэл
Аалиханаар гараа
һунгажа
Түшэн тулгалһан юм.
Хэрэггүй гэжэ
хэлэһэншүүгээр
Таягаа тулажа,
Ээм мүрөө ниилүүлээд
Алхаха үедэнь
Хонин боро шинелейнь
Хормой руу тэмтэрээд,
Гал гуламтынь утаан
Шанха дээшээ зүдхэбэ.
Хүгшэн эхынь һуудаг
Зүүн талань хооһоржо,
Хуушарһан хэдэн
дэгэлнүүдэй
Ээзэгүй болоч
харагдахада
Золгүй хуби заяандаа
Гуниглажа,
Зоболонто сэрэгшэ
тэрэ һүниндөө
нойргүй хөнобо.
Үүр хираалха үеэр
Үлэнтэй харгы дахажа,
Үншэн хүбүүн
хада руу
Ори гансаарханаа зорибо.
Һуга дорохи таягаарнь
Газар жаахан
һэндэгдэбэшье,
Һууряарнь үлдэһэн
шорон дээр
Хүнэй мүр гарабагүй.
Эрьежэ замаа хараад,
Эльгээ хүмэрюулжэ,
Эрэ хүнэй нулимсые
Ээзэгүй хөөрэ унагааба.
Элшэгүй юртэмсэһөө
Энэл замаар бусаба гү
даа гэжэ
Энхэргэн эжыгээ
дурдажа,
Эндэ нэгэ уйлаба.
Хүлгүй сэрэгшэ
саашаа
Дохоншооһон шэнгеэр
алхажа
Хюрөөгэй эридэл
толгойнуудай
Налуу энгэртэ хүрэбэ.
Шоройнь үнгэ боролоогүй
Эхынгээ бүлеэн шарил
дээр
Һугадаа таягтай
хүбүүниинь
Хожомдожол ерээ даа.
— Хүбүүншни ерээл,
эжы аа!
Эды халуун үгые
Хөөрхэй эжынгээ хүүр
дээр
Шэбэнэһэн шэнгеэр
хэлэбэ.
Энэ шэг шэмээгүй
Ээзэгүй хөөрын булашаһаа:
— Энхэргэн үримнилши!
—гэһэн
Эхын үгэ дуулдабагүй.
Хүхэ уняар татаһан
Хүтэл бишыхан гүбээ:
— Хүбүүншни ерээл, эжы
аа!
гэжэ дабтахадань зосоонь
нам гэбэ.
Нютагай борохон
булжамар
Үгэ хэлэгүй сомсойжо,
Нугын мянган
сэсэгүүдһээ
Шүүдэр нулимса
дуһалба.
Хамаган һүүлшын удаа:
—Эжы аа! — гэжэ
Хара багынгаа аялгаар
Ээрэнгеэр хүбүүн
дуудаба.
Һаалиин үнэр шэнгээһэн
эжынгээ хормойһоо
барнһан шэнгеэр
Һаруул уужам талынгаа
Эльгэн дээр алдалан
унаба...
Эхынь сагаан һүнэй
Бүгэдые тэдхэгшэ үнэр
Эльгэлжэ унаһан
газарһаань
Нэбшэһэн шэнгеэр
һанагдахадань,
Уй гунигай мананда
Дарагдажа хэбтэһэн эрэ
Ушарал, хахасалай
уулзуур дээр
Ургаһан юумэдэл бодожо
ерэбэ.
— Гансахан хайрата
Эхэ орон
Эжы хоёрни!
Гал утаан дундаһаа
Һахад бэетэй ерээл
хүбүүншни.
Нүгөө хахадыень
нүгэлтэ дайн
абаад үлдэһэн юм.
Гэбэшье
Таанараа гэһэн һэшхэлдээ
Шархагүй бусажа
ерээлби!
Хүхэ уняар татаһан
Хүтэл бишыхан гүбээ
Хүбүүнэй үгые соносоод
Энээхэн зуура үндэгэд
гэбэ.
Нютагай борохон
булжамарнууд
Хэлэ орон жэргэжэ,
Нугын мянган сэсэгүүд
Зула шэнгеэр гэрэлтэбэ.
Дабхар шинельтэй,
Хоёр һугадаа таягтай
Дайнһаа тэрэ
Бусажа ерэһэн юм.
Үрхынь татажа,
Үүдынь нээһэн гэрэйнь
Үндэр хоолойгоор
ялагар ошонууд
бутаржа байһан юм.
Яахабши даа!
Энэ айлые
үхэл дайн хоёрой
тоноһоншье һаа,
Гал гуламтынь утаан
шанха дээшээ байһан
юм.
Шанха дээшээшье
байна!

Ч. НАМЖИЛОВ
буряадшалба.

РОССИИ АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДТА

ЭВМ ХАНГАЛГЫЕ УДАРИДАНА

Сыктывкарай шэнэ барилгануудта амжалтатайгаар хэрэглэгдэжэ эхилһэн «Супер-А» гэһэн ашаа шэрэлгые ударидадаг автомат түхеэрэлгэ жэл соо 200 мянга шахуу түхэриг алмаха арга олгоно. Тэрэниие «Комижилстрой» трестын мэдээсэлэй-тоололгын түбэй хүдэлмэрилэгшэд зохёоһон байгаа. Барилгашадай таһалгаряагүй һайнаар хүдэлхын тула тэдэниие хэрэгтэй материалаар гүйсэд хангаха шухала асуудал шиидхэлгэдэ энэ түхеэрэлгэ ехэ туһатай байхаар хараалагдана.

Шэнэ барилгануудые материалаар хангаха энэ түхеэрэлгэ «Минск-32» гэһэн электронно-тоололгын машинын (ЭВМ) туһаламжаар зохёогдоо. Тус машинын хүсөөр барилгын материал бэлэдхэдэг участогай, автоколонныи ба барилгын участогуудай хоорондохи харилсаае нарижуулан һайжаруулна.

«Супер-А» түхэлэй түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар автотранспортын хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ 63 процентээр дээшэлһэн, барилгада миин байха ябадал 2 дахин бага болгогдоо.

В. ЛЕБЕДЕВ,
ТАСС-ай корр.
Сыктывкар.

КАРЕЛИИН РАДИОТЕХНИКЫН НАМТАР

«Соната-1»; «Ленинград» гэжэ радиоприёмнигуудта хэрэгтэй детальнууд бүтээн гаргагдажа, Петрозаводскын эгээл залуу предприятиин ажалай намтар эхилбэ. Эндэ радиозаводой түрүүшын комплекс ашаглалгада оруулагдаа.

Тэрэ комплексын ашаглалгада оруулагдахада, автономито республикада промышленностиин шэнэ һалбари — радиотехникэ мүндэлбэ. Ленинградай, Львовой, ороной бусад городуудай радиотехническэ предприятинуудтай тус завод нягта холбоо барисаатай болонхой. Энэ завод мүнөө янза бүриин детальнуудые, транзисторна приёмнигуудай корпусуудые бусад предприятинуудта эльгээнэ. Энэ заводой конвейерһээ һаядаа шэнэ түхэлэй радиоприёмнигууд гаража эхилхэ юм.

Шэнэ предприятиин барилга үргэлжэлһөөр. «Карелгражданпроект» институдай мэргэжэлтэд заводой хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһууха шэнэ микрорайоной түсэб зохёоһон байна.

Н. МИЛОВ.
ТАСС-ай корр.
Петрозаводск.

ШЭНЭ ҺАЛБАРИ

Ан үсхэбэрилхэ шэнэ комплексын барилга Казбековскэ леспромхоздо эхилэгдээ. Кабардино-Балкариһаа асарагдаха оронуудые үсхэбэрилхын тула 1.000 гектар бэлшээри шэнэ комплексдо үгтэбэ. Эндэ 1.000 гаран орон үсхэбэрилэгдэхэ юм.

— Оронуудые үсхэбэрилгэ хадаа олзо ехэтэй һалбари болохо юм, — гээд Дагестанай АССР-эй ой модоной ажахын министр М-Т. М. Абдулсабиров ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Энэ леспромхозой нүгөөдэ участогтахи тусхай гэрхэнүүдтэ 2.000 норко байрлаха юм. Казбековскэ фермын норконуудай тоо һаяын жэлнүүдтэ 20 мянганда хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ. Энэ леспромхозойхид туулайн ажахы һаядаа эмхидхэхэ юм.

Ан үсхэбэрилгын шэнэ комплекс 1974 ондо ашаглалгада оруулагдаха түсэбтэй. Махачкала хото шадар бодхоогдожо байһан тэжээл бүйлүүлхэ, ангай арһа элдүүрилхэ цехүүд, мантан томо холодильник тус комплексын бүридэлдэ орохо байна.

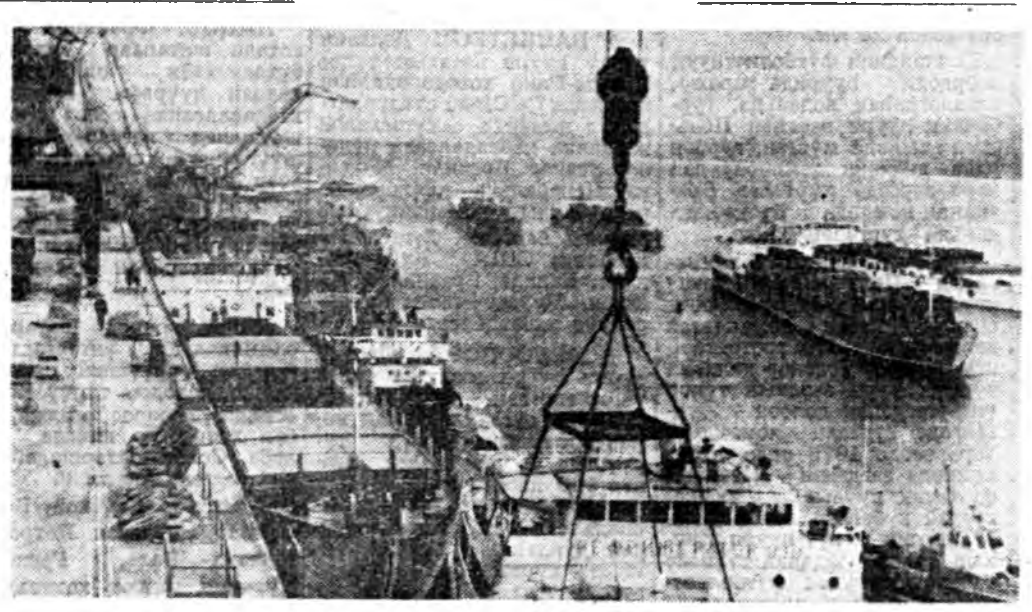
В. РАТЕНКОВ,
ТАСС-ай корр.
Махачкала.

БАЯСАМА ХУБИЛАЛТАНУУД

Башкирай автономито республикын Ураал шадарай шэнэ газар элдүүрилһэн хизаарай посёлогууд хүгжэн һалбаржа байна. Ойрын ерээдүйдэ эдэ тосхонууд бүри болбосон түхэлтэй болохо юм — Башкирай АССР-эй Министрнүүдэй Совет шэнэ совхозуудай түб һууринуудай хүгжэлтын генеральна түсэб баталаа. Тэдэ посёлогуудта нэгэ, хоер дабхар коттеджэнүүд, олон квартиратай гэрнүүд баригдахаар хараалагдана.

Автономито республикын шэнэ совхозуудай түб һууринууд генеральна түсэбэй ёһоор баригдажа эхилээ. Жэшээнь, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа эхилһээр 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Октябриин Революциин ордеоор шагнагдаһан «Урал» совхозой түб һууринда энэ табан жэлэй дүүрэтэр спортын залтай шэнэ һургуули, үхибүүдэй комплекс, клуб, стадион, амаралтын сэсэрлиг баригдахаар хараалагданхай. Мүн тиихэдэ захиргаанай ба худалдаа наймаанай байшангууд, гостиница, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха комбинат бодхоогдохо юм.

Р. РУПЫШЕВ,
ТАСС-ай корр.
Уфа.

ЛЕНЭ мүрэн хадаа Яхад оронние урдаһаань хойшонь һэтэ гарадаг хүсэн түгэс уһан зам болоно. Мүрэн хизаарай экономикодо айхабтар ехэ удха шанартай. Машинанууд, барилгын материалнууд, хадын баялиг ашаглаха түхеэрэлгэ, промышленна эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд ба бусад ашаанууд хизаарай түргэнөөр хүгжэжэ байгаа нютагуудта Ленэ мүрэнөөр абаашагдадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленын уһан замай нортдо суднануудһаа ашаанууд буулгагдажа байна.
ТАСС-ай фотохронико.

АТОМНА ҮНЭҺЭ ШАНДАРУУ ЯПОН ДЭЭГҮҮР ТУНАНА

«Радиоактивна үнэһэ шандаруугай үүлэн Япон дээгүүр зөөнэ» гэһэн иимэ мэдээсэлнүүдые Японой бүхы газетэнүүд толилоо. Хитадһаа, Пекинэй ядерна тэһэлэлгэ хэһэн Лобнорһоо, радиоактивна үүлэн Японой урда ба түбэй хуби дээгүүр зөөжэ ерэнэ гэжэ картанууд дээрэ харуулагданхай. Радиоактивна бодосуудые элирүүлхэ тусхай приборнуудаар хангагдаһан самолёдууд ниидхүүлэгдэдэг болоо. Метеостанцинуудта нэмэлтэ дежурлалга табигданхай.

Японгууд һанаагаа зобохо хүсэд үндэһэ баримтатай. Кюсю арал дээрэ радиоактивна байлга юрынхидэ орходоо мянга дахин дээшэлээ гэжэ элирүүлэгдэһэн байна бшуу.

Һүүлшын гушаад жэлэй уршагта муухай ушарнуудые: Хиросима ба Нагасаки дээрэ атомна бомбонуудай хаягдажа, хэдэн зуу мянган хүн зонойнь хосорһые; Бикинидэ 1954 ондо американ атомна бомбын туршагдахада, япон загаһашадай радиоактивна зүйлнүүдээр бузарлагдаһые; Хитадта ядерна түхеэрэлгэнүүдэй хэдэн удаа туршагдажа, Японой арал дээгүүр радиоактивна үлэгдэлнүүдэй унаһые олон миллион хүн зон дахяад һанаандаа оруулна.

Радиоактивна үүлэнэй орон дээгүүр зөөлгэ хүн зониие хорложо, ехээр үбшэн болгоошьегүй һаа, хойшолонгүйгөөр үлэхэгүй. Иимэ туршалгануудай һүүлээр радиоактивна бодосуудаар бузарлагдаһан загаһануудаа япон загаһашад хаяха баатай болоо һэн. Тэрэшэлэн овощ ба пүнэй бузарлагдаһан ушар элирүүлэгдэһэн байха юм.

Хитадта хэгдэһэн ядерна тэһэлэлгые япон олониитэ эрид шангаар буруушаагаа. Пекинэй удамаршадай ябуулгануудые Японой бүхы политическэ партинууд, профсоюзна, эхэнэрнүүдэй болон залуушуулай эмхинүүд эрид шангаар буруушааһан байна. Хиросима ба Нагасакида митингнүүд болож, тэндэ суглараагшад Хитадта ядерна туршалга дары түргэнөөр болюулха эрилтэ хээ. Тэдэнэр маоистнуудай политикын билдагуу байһые: нэгэ талаһаа ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэржэ болохогүй тухай Пекинһээ дуулдадаг хашхаралдаае, нүгөө талаһаа ядерна туршалгые маоистнуудай удаа дараалуулан хэжэл байдагые тэмдэглээ.

Иимэ туршалганууд уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхын тулада гүрэнүүдэй гаргадаг хүсэлэл оролдолгые һаатуулха һэдэлгэ болоно гэжэ япон олониитэ тоолоно. Хэдэн жэлэй турша соо совет-американ дээдэ тушаалтадай уулзалгын болохын урда тээ Хитадта удаа дараалуулан атомна тэһэлэлгэ хэгдэнэ.

Зүбшэжэ тогтоогдоһон болзор хүрэтэр ядерна туршалгануудые хүсэдөөр болюулхын тулада иимэ туршалга газар доро хэлгые хизаарлаха тухай Холбоото Штадуудтай СССР-эй үгээе ойлголсохоор бэлэн байһан тушаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые хэблэл уншагшадтаа һануулна. Ядерна туршалга саашадань үсөөрүүлэн болюулха хүдэлөөе Япон һайшаана. «Л. И. Брежневэй мэдүүлгэ зүб шэглэлээр хэгдэһэн шухала алхам болоно» гээд «Дейли иомиури» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Энэ зам эсэгэй эсэстэ бүхы дэлхэй дээрэ ядерна зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хорихо ябадалда хүргэхэ гэжэ найдажа болохо байна.

— Ядерна зэбсэг хороохо зорилготой Советскэ Союзай таатай зүб хараа бодол хитад хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулгануудһаа тад ондоо, политикаар һонирходоггүйшье хүн бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалые хэн дэмжэнэб, хэн буруушаанаб гэжэ ойлгохо — гээд, ядерна зэбсэг хорихын түлөө Японой национальна конгрессэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо г-н Икеяма АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлһэн байха юм.

А. ЛАЗАРЕВ,
АПН-эй тусхай корр.
Токио.

ЭРДЭМТЭДЭЙ АЯНШАЛГА

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай дэргэдэ хэлэ, бэшэгэй эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд буряад хэлэнэй диалектнүүдые шэнжэлхэ талаар экспедици жэл бүри эмхидхэдэг юм. Шэнжэлэлгын хүдэлмэриин түсэбэй ёһоор энэ жэлэй майн 12-һоо июниин 26 болотор хүдэлмэрилхэ тусхай диалектологуудай аяншалга эмхидхэгдэһэн байгаа. Һаяхан тус бүлэгэй гэшүүд Эрхүүгэй областёор ябаһанаа бусажа ерэбэ.

Диалектологуудай бүлэгые хүтэлбэрилжэ ябаһан хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц-Д. Будаевтай хөөрэлдэхэдэмнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Хамтадаа долоон эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд ябаһан байнабди. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд Д. Г. Дамдинов, Н. Б. Дугаров, эрдэмтэ-хүдэлмэрилэгшэд А. Н. Содномов, Д. Б. Махазагдаева, Н. М. Митупова гэгшэд Эрхүүгэй областиин Нижнеудинска, Тулунска, Зиминскэ, Нукутска районуудай буряад нютагуудаар ябажа, «Буряад хэлэнэй диалектологуудай атласай программын» бүхы асуудалнуудта харюу абажа, тусхай блокнодуудта буулгаха, мүн бэшэшье материал суглуулха зорилго манай урда табигдаһан байгаа...

Мүн энэл аяншалгада хабаатай тусхай бүлэг Буряадай АССР-эй Загарайн аймагаар ябаһан байна. Эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд В. И. Копылова, Э. Д. Соколова гэгшэдһээ бүридэһэн бүлэг шэмээшэг тосхонуудаар ябажа, шухала материал суглуулха зорилготой байһан. Бүлэгэй гэшүүд 45 хоногой туршада ажаллаба. Буряад хэлэнэй диалектологуудай атлас табилгын программын бүхы асуудалнуудта харюу абтаһан байна.

Буряад хэлэнэй фонетикэ, морфологи, синтаксис, лексикээр бүхы асуудалнууд суглуулагдаба. Тус аймагуудай 29 тосхоноор ябагдаа. Аяншалгада хабаадагшад ажалшадай урда найман лекци уншаба.

«Буряад хэлэ шэнжэлэлгэдэ Наукануудай академиин үүргэ» гэһэн лекци нэгэ дахин нютагай радиогоор хэгдээ. Мүн тусхай бүлэг Загарайн аймагай Үнэгэтэй, Шэнэ-Хүрбэ, Первомаевка тосхонуудаар ябажа, шэмээшэг нютаг хэлэнэй һонирхолтой материал суглуулба.

Н. ХАЗУЕВ.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

РИНГ ДЭЭРЭ—ЭДИРШҮҮЛ

Манай республикын боксернуудай алдар суу бүхы орон соогуураа үргэнөөр таранхай юм. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэбэл, Соведүүдэй ороной боксернуудай дундаһаа түрүүлэн Олимпийскэ наадануудай чемпион болоһон спортын габьяата мастер Владимир Сафронов, Токиодо үнгэргэгдэһэн Олимпиин наадаа мүнгэн медальда хүртэгшэ, Европын чемпион Велингтон Баранников, 1971 оной СССР-эй чемпион Валерий Стрельников, 1972 ондо Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ илажа гараһан Борис Зориктуев, Россин Федерациин хоёр дахин чемпион Павел Федотов болон «арһан бээлэйн» бусад шадабаритадай манай республикаһаа урган гараһаниинь мэдээжэ. Тиин боксоор ехэ ехэ мүрысөөнүүд манай республикада ходо үнгэргэгдэдэг байна.

Хүүгэдэй болон эдиршүүлэй спортын һургуулинуудай боксернуудай дунда Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн үнгэрэгшэ неделидэ Улаан-Үдэ хотодо, «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо болобо. Магаданай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Примориин, Хабаровска хизаарнуудай, Буряадай АССР-эй команданууд энэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Хориин аймагай хүүгэдэй спортын һургуулиин боксернууд энэ ехэ наадаа манай республикые түлөөлһэн байха юм. Тиихэдэ үшөө хэдэн областьнуудай командануудаа эльгээгээгүй байһаниинь халагламаар. Юундэб гэхэдэ, олоной хабаадалгатай шанга тэмсэлдэ эдир спортсменүүд хаба шадалаа туршан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлдэг гээшэ.

Буряадай АССР-эй эдир боксернууд — нэгэдэхи, Эрхүүгэй команда — хоёрдохи, Хабаровска хизаарай спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлжэ, дамжуулгын кубогуудаар, вымпелнүүдээр шагнагдаа.

Түрүүшын үдэрһөө хойшо манай республикын, Эрхүүгэй областиин ба Хабаровска хизаарай эдир боксёрнуудай дунда шанга тулалдаан болобо. 1957 — 1958 онуудта түрэһэн хүбүүд «арһан бээлэйн» онол шадабарида һуража байһанаа гэршэлэн харуулаа. Эдэнэр бар хүсэтэй, яһала техникэтэй байжа, боксын мэргэжэл шадабаритайгаар наадажа, сугларагшадые баясуулһан байха юм.

Гурбан үдэр соо болоһон мүрысөөнэй дүнгүүдээр республикымнай эдир боксернууд, тодорхойлон хэлэхэдэ, Буряадай боксын ветеран, студентнэрэй дунда СССР-эй хэдэн удаа чемпион, спортын мастер Дулзын Бабудоржиевай хүмүүжэмэлнүүд Доржи Гончикдоржиев, Базар Цыденов, Гармажаб Базарсадуев, Миша Лосев, Витя Кащеев, Юрий Гуляев, Эрхүүһээ — Н. Зеркальцев, В. Буянов, Хабаровскһаа — Сережа Троянов, Феликс Гелюс, Алеша Шеломанов, Шэтэһээ — Володя Синягин гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ илажа гаран, зоны чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Командымнай гэшүүн Юра Гуляев эрхим һайн техникэтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртөө.

Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын һургуулинууд, бүлгэмүүд, ниитын эмхинүүд тусхай шангуудые тогтооһон байгаа. Тиин илагшадта дипломууд, вымпелнүүд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Хориин аймагай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Дулзын Дондокович Бабудоржиевай һоридог 11 эдир боксер августын 1-һээ 6 болотор Ростовско областиин Ново-Шахтинск хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртөө.

Эдир боксернуудтаа амжалта хүсэе.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЭРХИМЛЭГШЭНЬ 5,5 ОЧКОТОЙ

Улаан-Үдэ хотын шатаршадай клубта мастерта кандидадуудай, нэгэдэхи разрядтай шатаршадай дунда разрядаа дээшэлүүлгээр эхилһэн наадаанай нэгэдэхи хахад дүүрэбэ. Мүнөө үнгэргэгдөөд байһан долоон уулзалгын удаа мастерта кандидат В. Иванов 5,5 очкотой түрүүлжэ эхилбэ. Тэрэ табадахи, зургаадахи уулзалгануудта мастерта кандидадууд — В. Агафоновые шүүһэн, Залкинд гэгшэтэй тэнсэһэн, долоодохидоо нэгэдэхи разрядтай Митыповые шүүһэн байгаа.

Нүгөөдэ — мастерта кандидат Б. Сампилов, мастерта кандидат В. Агафонов, нэгэдэхи разрядай И. Брылёв гэгшэдтэй тэнсэжэ, дүн хамта 3,5 очкотой болобо. Шатаршад В. Иванов Б. Сампилов хоёртой тэмсэһэн Митыповые шүүжэ гараһан Залкинд мүн лэ 3,5 очкотой болобо.

Зургаан наадаанай удаа Б. Мункуев гурбахан очкотой боложо, дүрбэдэхи һуури эзэлбэ. Тиихэдэ Залкинд зургаадахи уулзалгын удаа нэгэ хойшолуулагдаһан партитай үлэбэ.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР...

☆ ФУТБОЛ. Арбадахиа дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө ФРГ-гэй стадионууд дээрэ үнгэргэгдэһэн наадан дүүрэбэ. Тиин июлиин 7-ной үдэр ФРГ-гэй суглуулагдамал команда түгэсхэлэй наада Голландиин футболистнуудтай үнгэргэхэдөө, тэдэнэрээ 2:1 тоотойгоор шүүһэн байна. Ингэжэ тэдэнэр дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ, «ФИФА-гай алтан кубогта» хүртэжэ, дэлхэйн алтан медаль хоёрдохёо (1954 он) абаба ха юм.

Голландиин футболистнууд хоёрдохи һуурида гаража, алталагдаһан медальда, гурбадахи һуури эзэлһэн Польшын команда мүнгэн, гурбан удаа дэлхэйн чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Бразилиин команда бронзо медальда хүртэһэн байна.

Олимпиин наадаанай чемпионууд — Польшын футболистнууд июлиин 6-да Бразилиин суглуулагдамал командатай наадахадаа, 1:0 тоотойгоор шүүгээ һэн. Тэдэнэр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн долоон уулзалгада зургаан командые, тэрэ тоодо 1973 ондо эрхим команда гэгдэһэн Италиин футболистнуудые илажа, тусхай кубогаар шагнагдаба.

Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө наадаанай түүхэдэ табан оронуудай футболистнууд чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, Уругвайн команда — 1930, 1950 онуудта, Итали — 1934, Англи — 1966, Бразили — 1958, 1962, 1970, ФРГ — 1954, 1974 онуудта дэлхэйн чемпионууд болоһон байха юм.

☆ ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд США-гай спортсменүүдые 192:184 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба. Энэнь арбан хоёр уулзалгаһаа юһэдэхи илалтань болоно. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан Краснодарай Людмила Брагина 1500 метрэй зайда урилдахадаа, зайгаа 8 минута 52,74 секунда соо гаталжа, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо. Мүн Ленинградай студент Валерий Войкин ядро түлхихэдөө 20,69 метрэй тэмдэгтэ хүргэжэ, Америкын спортсмен Джесси Стюарт гэгшэһээ хахад метрээр үлэбэ. Тэрэ СССР-эй шэнэ рекорд тогтоогоо.

☆ БАСКЕТБОЛ. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Пуэрто-Рико хотодо эхилһэн наадаа СССР-эй суглуулагдамал команда түгэсхэлэй наадаа хабаадалсаха болобо. Эдэнэр Бразили, Мексикэ, Центральна Африканска республикын командануудые шүүһэн байгаа. Түгэсхэлэй наадаа США, Куба, Испани, Канада, Бразили, Югослави, Пуэрто-Рикын команданууд хабаадалсаха юм.

☆ ВЕЛОСПОРТ. Ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал командын гурбан гэшүүд түрүүшын һуури эзэлбэ. Эдэнэр 100 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадалсаһан 27 командануудай дундаһаа түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерээ. Ороной суглуулагдамал хоёрдохи командын бүридэлдэ оруулагдаһан Геннадий Комнатов (Омск), Ринат Шарафуллин (Омск), Вениамин Поташов (Харьков), Владимир Федоров (Киев) гэгшэд зайгаа адляар — 2 час 3 минута 50,9 секунда соо гаталжа эрхимлэбэ.

☆ ИЮЛЬ ҺАРАДА орон доторнай спартакиада, олон заншалта мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ байнхай. Һаяхан Алма-Ата хотодо һурагшадай XVII спартакиада эхилбэ. Эдэнэр спортын 17 зүйлөөр мүрысэнэ. Мүрысөөндэ бүхы союзна республикануудай зургаан мянгаад һурагшад хабаадана.

☆ ТАМАРАЛГААР ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө Москва, Харьков, Ереван хотонуудта мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ байнхай. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Москвагай областиин һурагша Наташа Попова гансаараа табан алтан медальда хүртэбэ.

НИЦЦЭ. Франциин энэ хотодо шатараар эхилһэн бүхэдэлхэйн олимпиадын наадан дүүрэбэ. Наадаа хабаадалсаһан совет ороной шатаршад нэгэшье хүндэ шүүгдэнгүй, шадамар бэрхээр наадажа, 46 очкотойгоор түрүү һуури эзэлбэ. Эрхимлэгшэһээ 8,5 очкогоор гээгдэһэн Югославиин команда хоердохи һуури эзэлээ.

Манай ороной шатаршад олимпиадын үнгэргэгдэжэ эхилһэн түрүүшын жэлһээ хойшо хододоо түрүү һуури эзэлдэг ёһоороо эзэлжэ, арбан хоердохео илалта туйлаба. Совет шатаршадай нэрэ солые Анатолий Карпов, Виктор Корчной, Борис Спасский, Тигран Петросян, Михаил Таль, Геннадий Кузьмин гэгшэд хамгаалһан байна.

Франциин Ниццэ хотодо үнгэргэгдэһэн шатарай энэ наадаа 73 ороной команда хабаадалсаба. Шатаршадай дунда уласхоорондын 47 гроссмейстер, уласхоорондын классай 60 мастернууд, хамтадаа 444 шатаршад сугларжа, хэдэн үдэрэй туршада шанга шанга тулалдаануудые үнгэргэбэ ха юм.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа
· телефон · телеграф · радио

УЛААН-БААТАР

Ойн баярта жэлэй амжалтанууд

ТАСС

МНРП-гэй түүхэтэ III съездын 50 жэлэй ойе, МНР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе, Монгол орондо арадай революциин илаһаар 53 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын тула арадай ажахын бүхы һалбаринуудта социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, МНР-эй ажалшад 1974 оной түрүүшын 6 һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Мүнөө үедэ ороной малшад 8,9 миллион толгой гэхэ гү, али недондо жэлэй энэ үеынхиһөө нэгэ миллион шахуу толгойгоор олон түл ехэ болгожо байна. Мяха, мал ажалай бусад продуктнуудые бэлэдхэжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ.

МНР-эй промышленностиин хүдэлмэришэд продукци бүтээн гаргаха хахад жэлэйнгээ даабарие 102,5 процент дүүргэжэ, үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 9,8 процентээр ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаба.

Аха дүү социалис оронуудтай экономическа харилсаа холбоогоо үргэдхэн, Монголой ажалшад энэ жэлэй түрүүшын 6 һарын турша соо гадаадын худалдаа наймаанайнгаа түсэбые 119,3 процент дүүргээ.

ВЕНЭ

Президент тушаалдаа оробо

ТАСС

Австриин Республикын президент Рудольф Киршлегерэй тушаалдаа оролгын ёһолол июлиин 8-да эндэ болоо. Байгша оной июниин 23-да үнгэргэгдэһэн һунгалтын үеэр энэ тушаалда һунгагдаа һэн.

Австриин парламентын национальна ба федеральна Соведүүдэй хамтын заседани дээрэ гүрэнэй шэнэ толгойлогшо тангариг үгэбэ.

ЛОНДОН Англиин ажалшадай буруушаалга үргэнөөр хэһэнһээ уламжалан, Шрусбериин хэдэн хүдэлмэришэд-барилгашад түрмэһээ сүлөөлэгдэбэ. Недондо намар буһалгаануудта хабаадахадань, эдэнние барижа хаагаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шрусберидэхи нүхэдөө сүлөөлхэ эрилтэтэйгээр Лондоной барилгашад буһалгаанай уряануудые бариад байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Дэлхэйн газетэнүүд юун тухай бэшэнэб

Совет хүтэлбэрилэгшэдэй США-гай Президенттэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые гадаадын хэблэл зүбшөөлжэ үргэлжэлһөөр. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Р. Никсонтэй хэһэн уулзалганууд совет-американ харилсаае һайжаруулха замдахи шухала шата болоо, уласхоорондын байдал саашадань заһаруулгада нүлөөлхэ гээд дүүрэн үндэһэ баримтатайгаар хэлэжэ болоно», — гэжэ Венгриин «Мадьяр немзет» газетэ бэшэнэ. СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоон тухай, эдэнэй хоорондохи холбоо барисаае хоёр ороной аша туһаар бүхы талаарнь үргэдхэлгэдэ нүлөөлхэ Москвада гар табигдаһан хэлсээнүүд тухайда Чехословакиин профсоюзай «Праце» газетэ дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хани ёһоной албанай хэрэгээр Сомалин Демократическа Республикада ошоод байһанда Могадишын газетэнүүд гол анхаралаа хандуулна. Хани барисаата сомали арадта Советскэ Союз хүндэтэйгөөр хандана, хоёр ороной хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тоолодог байна гэжэ Н. В. Подгорнын Могадишын аэропорт дээрэ мэдүүлһэн тухай Африкын гүрэнүүдэй ба дэлхэйн олон оронуудай хэблэл бэшэнэ.

«Салют-3» гэжэ замбуулинай научна станциин ниидэлгэ гадаадын хэблэлэй анхарал татаһаар. Космонавтнууд Павел Поповичой, Юрий Артюхинай хэһэн научна шэнжэлгэнүүдые, туршалгануудые газетэнүүд үргэнөөр тунхаглана.

Социалис Польшын һайндэр — Польшын Арадай Республикын байгуулагдаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнуудые Варшавын хэблэл толилно. Социализмын замаар дабшажа, Польшын арад зоной туйлаһан ажалай гайхамшагта амжалта, илалтанууд тухай, экономическа туйлалтанууд тухай, ерээдүйн ехэ түсэбүүд тухай «Трибуна люду», «Глос працы» болон бусад газетэнүүд бэшэнэ.

Японой парламентын дээдэ палатын һунгалтын дүнгүүд Токиогой хэблэлдэ ехэ һуури үгэнэ. Правительствада ородоггүй, зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүд энэ һунгалтын үедэ ехэ амжалта туйлаа гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Парти, правительствын политикада япон арадай дураа гутажа байһыень либерально-демократическа партиин урагшагүйдэлгэ элирхэйлэн гэршэлнэ. Ушар юуб гэбэл, орон дотор юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ үргэн ниитэ ажалшадай байдалые улам муудхаана бшуу.

(ТАСС).

ВАШИНГТОН

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГА ТУХАЙ
американ ажал ябуулагшадай һанамжа

ТАСС

Советскэ Союзай США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй гурбадахи уулзалгын, хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр сэдьхэлээ хананги байһанаа Американ политическэ мэдээжэ ажал ябуулагшад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Хоер ороной хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада болоһон уулзалга ашатай туһатай байгаа. Энэнь заншал болоһон хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэ арга США-гай Президент Р. Никсондэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ олгоһон байна гэжэ сенадай гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ У Фулбрайт «Хэблэлтэй уулзалга» гэһэн телевизионно дамжуулгада хабаадаха үедөө мэдүүлээ.

Советскэ Союзтай харилсаагаа улам һайжаруулха гэһэн политикые американ арад үргэнөөр дэмжэнэ гэжэ У. Фулбрайт тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура, иимэ политикые буруушаадаг хүсэнүүд США-да бии байһаар. Нэн түрүүндэ американ сэрэгэй дээдэ тушаалтад арад зоной һанал бодолые тоошоодоггүй ажал ябуулагшад, тодорхойлон хэдэбэл, сенатор Джексон, АФТ — КПП гэжэ профсоюзуудай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Мини болон бусад шахардуу байдал һулаоуулха политикые буруушаадаг юм. Советскэ Союзтай ашатай туһатай харилсаа хүгжөөлгэдэ тойбо татаха һэдэлгэ гаргаһанайнь түлөө эдэниие У. Фулбрайт шүүмжэлбэ.

Демократическа партиин мэдээжэ ажал ябуулагша А. Гарриман һаяхан Москвагаар ябахадаа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Ядерна дайнай аюул сараха хэлсээнүүдые баталхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ехэ оролдолго гаргана. Энэнь ядерна дайнай аюул сараха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха арга олгохо байха гэжэ А. Гарриман тэмдэглээ.

«Ородуудта этигэжэ болохогүй» гэжэ шашалдадаг хүнүүдэй демократическа парти дотор үшөөл бии байһыень А. Гарриман тэмдэглэн буруушаагаа. Иимэ худал баталамжанууд бодото ушар байдалда таарахагүй байна. Ушар юуб гэбэл, Советскэ Союз олон хэлсээнүүдтэ гар табяад, тэдэнээ бэелүүлжэ байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

УЛААН-БААТАР

Гастролёор Улаан-Баатарта ерэбэ

ТАСС

Таджигай ССР-эй «Лола» гэжэ арадай хатарай ансамбль Улаан-Баатарта ерэбэ.

«Лола» ансамблиин гастролёор манай орондо ерэлгэ Монголой ажалшадые соёлой ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдые ехээр урмашуулан баясуулаа гэжэ МНР-эй культурын министрэй уялга дүүргэгшэ С. Лубсанвандан эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Ансамблиин манайда айлшалан ерэлгэ ороной соёлой байдалдахи ехэ ушар болоно гээд С. Лубсанвандан хэлэбэ. Энэнь СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи соёлой харилсаа үргэдхэлгэдэ, Монгол-совет заншалта хани барисаае бэхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ.

Таджикистанда театрай искусствын хүгжэжэ байһан тухай, ансамблиин репертуар тухайда тус ансамблиин эмхидхэгдэн байгуулагдаһанһаа хойшо тэрэниие хүтэлбэрилжэ байгаа Таджигай ССР-эй арадай артист, СССР-эй гүрэнэй шангай лауреат Гафур Валамат-Заде һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Ансамбль хоёр долоон хоногой турша соо Улаан-Баатарта, МНР-эй бусад хото городуудта концерт табиха юм.

СОФИ

Баледэй артистнуудай конкурс

ТАСС

Баледэй артистнуудай уласхоорондын VII конкурс Варна гэжэ курортно хотодо нээгдэбэ. Конкурсдо хабаадагшадай улам олошоржо байһаниинь энэ заншалта харалгын алдаршажа, үргэнөөр хүгжэжэ байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ. Дэлхэйн 24 ороной, тэдэнэй тоодо Советскэ Союзай, баледэй 115 уран бэлигтэн энэ жэлэй конкурсын сценэ дээрэ мэргэжэл шадабаряа харуулха юм. Июлиин 25 болотор үргэлжэлхэ конкурсын үедэ мүнөөнэй баледэй асуудалнуудаар теоретическэ конференци үнгэргэгдэхэ.

ТОКИО

ЯПОНДО ҺУНГАЛТА БОЛОО

ТАСС

Хүтэлбэрилхы либерально-демократическа парти Японой парламентын дээдэ палатада олонхиин дуу абажа шадабагүй. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр болоһон һунгалтын үедэ 8 һуурияа алдажа, тэрэ советнигүүдэй палатада оройдоол 126 мандат абаһан байна.

Правительствада ородоггүй гурбан түрүү парти — социалис, коммунис партинууд ба комэйто гэдэг парти энэ һунгалтын үедэ ехэ амжалта туйлаа. Энэ палатада түлөөлэлгээ хоёр шахуу дахин үргэдхэһэн компарти илангаяа ехэ амжалта туйлаба. Һунгалтын урда тээ оройдоол 11 байһан һаа, харин мүнөө депутадай 20 мандадтай болоо.

РИМ

Италиин правительствын декредүүд

ТАСС

Италиин экономикын түбэг бэрхэшээлнүүдые зайсуулха зорилготой финансын, экономическа хэмжээнүүдые тодорхойлһон правительствын декредүүд эндэ тунхаглагдаа. Эдэ декредүүдэй үндэһөөр, тодорхойлон хэлэбэл, литр бензинэй сэн 260-һаа 300 лир хүрэтэр нэмэхэ, налог татабари дээшэлхэ байна.

Эдэ хэмжээнүүдһээ уламжалан, италиинхидай байдал улам хүшэр бэрхэтэй болохо байна гэжэ Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Румор сэхэ руунь мэдэрбэ.

БЕЙРУТ

Зэрлиг муухай ябуулганууд

ТАСС

Июлиин 8-да Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэд Урда Ливанай Тир, Сайда, Сарафанд портнуудые, мүн загаһа барилгын Адлун, Бургули гэжэ багахан портнуудые буудаһан байна. Израилиин сэрэгэй катернууд, десантнигууд добтолоо. Энэ үеэр Ливанай загаһа барилгын 20 гаран онгосо үгы хэгдээ.

Энэ үдэр Израилиин сэрэгэй самолёдууд Урда Ливанай хото городууд, һуурин тосхонууд дээгүүр ниидэһэн байна.

ВАШИНГТОН

Хархисуудтай хүшүү холбоно

ТАСС

«Олон асуудалнуудаар һанал бодолнай тудалдаһан байна» гэжэ сенатор Г. Джексон Пекинһээ бусажа ерэмсээрээ, эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзда дурагүй байһан дээрэһээ Джексон мэтын США-гай хархис этэгээдүүдтэй адли һанал бодолтой, хараа түсэбтэй байба бшуу. Бидэнэй хараа бодолые Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд ойлгожо, һайнаар хандаһан байна гэжэ Джексон сэхэ руунь мэдэрбэ.

«НАТО-е байлгаха шухала гэжэ пекинэйхид тоолоно» гээд Джексон хэлээ. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ «һанамжануудаа тодо һонороор хэлсэхэдэ үзэл сурталнай һаал тойбо татаагүй» гэжэ сенатор тэмдэглэбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалшье, баһа алмалтын арга, нүхэсэлшье» — фоторепортаж. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Силос болон сенажаа һайн шанартайгаар бэлдэхэ» — Н. Лопатинай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Түби дэлхэйн һонинууд. Монголой революциин ойдо зорюулагдаһан «Зохёон байгуулгын орон» гэһэн статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. О. Меркулов болон В. Колосовой «Асфальт дээрэхи зурагууд» гэһэн фотоочерк. Нютагай һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Кортик» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери, үнгэтэ). 15.45 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 16.20 — «Асари томо барилгын эхин». Байгал-Амарай харгы зам барилга тухай. 16.50 — СССР-эй арадай артист И. В. Ильинский А. П. Чеховэй рассказуудые уншана.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Телевизионно һонин. 18.20 — «Техникын һониной мэдээсэлнүүд». 18.50 — МНР-эй Арадай революциин Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.20 — «НТИ-хүдөө ажахыда».

«Орбита». 20.00 — «Жизнь Леонардо да Винчи» — телевизионно уран һайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери (үнгэтэ). 22.05 — «Хани барисаанай ба хүгжэлтын холбоон». СЭВ-эй 25 жэлэй ойдо. 22.35 — «Залуу дуушад». Дуушадай бүхэсоюзна телевизионно конкурс. «Томскын зоно. 1-дэхи тур. 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 18.10 — Гүрэнэй шанда хүртэхын түлөө. СССР-эй арадай артистка М. Биешугай концерт. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Мүнөөнэй табан янзын спортын мүрысөөн (үнгэтэ). 19.50 — Концерт. (үнгэтэ).

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

АЛТАН «ГҮРБЭЛ»

ТҮХЭЛ ДҮРСӨӨРӨӨ гүрбэлдэй адлирхуу сула алта Колымадахи «Курчатовский» приискын горняк В. Вихорев олобо. Энэ сула алтан 2,378 грамм татана.

ШЭНЭ ОЛТИРОГ

КРИСТИАНСАНН портдо байдаг, Норвегиин «Мослане» гэжэ судныи экипаж энэ жэлэй июниин 27-до Баруун Австралиһаа Япон худар тамаран ошоходоо, хомороор зүйл — Бага Зондско арална уд шадар вулканай тэһэрэлгэһээ боложо, шэнэ олтирогой бии болохыень хараһан байна. «Норгес Хандельс-Ог Шефартстиденде» газетын мэдээсэлэй ёһоор, уһанай нюрууд дээрэ һая бултайн харагдахы үедөө энэ олтирог 30 метр шахуу диаметртэй, бүмбэгэр түхэлтэй байба. Тэрэнэй координатнууд — урда широтагай 8 градус 33 минута, зүн долготагай 123 градус 35,7 минута.

«Мослане» судныи экипажай хараһаар байтар олтирог үндыжэл, үндыжэл байба. Энэ райондо тамаралга хэхэ үедөө һэримжэтэй, болгоомжотой ябаха шухала гэжэ Норвегиин морягууд радиогоор бүхы суднануудта дуулгаба.

МАМОНТЫН ШҮДЭН ОЛДОБО

АМУРСК хотын хизаар нютагаа шэнжэлхэ музейн археологическа олошонуудай витринэдэ шэнэ зүйл — мамонтын шүдэн табигдаба. Энэнь Чукоткодо олдоо, хоёр килограмм шэгнүүртэй.

Энээнэй түүхэ иимэ юм. Модошад-химигүүдэй хотодо хүдэлдэг дархан-бетонщик Александр Реутов Амар мүрэн шадарай нютагуудаар нэгэтэ аяншалхадаа, амаралтаяа Чукоткын тундрада үнгэргэһэн, оро үсхэбэрилдэг «Редкучи» гэжэ совхозой прораб Биктор Шолсхотой танилсаһан байгаа. Түрэл хото тухайдаа, арадай музей тухай Реутов хөөрэбэ.

Тиин байтарнь тундраһаа посылка музейдэ ерээ һэн ха. Хэдэн мянган жэлэй урда тээ эндэ ажамидарһан мантан томо амитанай шүдые загаһашад Чаун голой адагһаа оложо абаһан байгаа.

Залуу хотодо ажаһуугшад хизаар нютагаа шэнжэлхэ музейдэ орожо, һонирхон харадаг. Александр Реутов тэрэниие эмхидхэн байгуулгыч үүсхэлшэ, хүтэлбэрилэгшэ болоно. Энэ хүн 4 мянга гаран элдэб юумэ тус музейдэ дамжуулан үгэһэн байна.

«АЛТАЛМАЛ ҺҮМЭ ХИИДЫЕ» ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭЛНЭ

РАНГУНДАХИ Шве дагон гэдэг мэдээжэ һүмэ хиид хадаа Бирмын архитектурын эгээл гайхамшаг хүшөөнүүдэй нэгэниинь болоно. Уруунь харуулагдаһан мантан ехэ хонходол дүрсэтэй 120 метр үндэр тиимэ һүмэ хиидые арадай уран гартад 13-дахи зуун жэлдэ бариһан түүхэтэй. Энэ үе соо тэрэниие оройдоол нэгэ дахин — 1768 ондо һэльбэн шэнэдхээ һэн ха. Хоёр жэлэй урда тээ хиидэй оройдо гэн гараһыень элирүүлһэн байгаа. Мэргэжэлтэд тэрэниие чарибшалан шэнжэжэ хараха даа, үшөө 130 ган олобо. Тиигээд энэ хиидые һэльбэн шэнэдхэхэ гэһэн шиидхэбэри Бирмын правительство абаһан юм. Мүнөө һэргээлгын хүдэлмэри дүүрэжэ байна.

Нютагай хэблэлэй мэдээсэлэй ёһоор, «алталмал һүмэ хиидэй» газаа талыень шэмэглэн һэльбэхын тула 35 мянган алта хэрэглэһэн байна. Эдэнь дүн хамтадаа 500 килограмм шэгнүүртэй. 1930 ондо газарай хүдэлхэдэнь, энэ һүмэ хиидые шэмэглэдэг ганжарынь һандарһан юм ха. Мүнөө ганжарынь һэльбэн шэнэдхэгдээ. Алтан, мүнгэн, түмэр 2.063 бишыхан хонхо тэрэнэй захаарнь һанжан, жэнгиржэ байдаг.

ШУХАГ УШАР

КОРАБЛЬНУУДАЙ уһанда шэнгэхэдэнь, моряугуудые, пассажирнуудые дельфинүүдэй абарһан ушар үзэгдэдэг гээшэ. Далай дээрэ тохёолдоһон аюулые сараха асуудалаар Илоило хотодо үнгэргэгдэһэн семинар дээрэ филиппин лейтенант Манын хөөрөөн ехэл һонирхолтой байба. Замбоанг шадаа галай аюулда орожо, уһанда шэнгэһэн «Алоха» гэжэ мотободой моряугуудые, пассажирнуудые абархаар эльгээгдэһэн харуулай кораблиин дээрэ энэ лейтенант алба хэһэн байгаа. Судныи уһанда шэнгэһэнһээ хойшо 48 часай үнгэрөөд байхада, нефтиин ехэ боошхо дээрэ һууһан шэнги хүниие харуулай онгосоһоо түрүүлэн обёорон харажархёо. Дүтэлэн ерэхэдээ, далайн мантан томо мэлхэй дээрэ эхэнэрэй һуунхай ябахыень эдэнэр хараба.

Мотободой шэнгэмсээрнь, мэлхэй тамаран дүтэлжэ, тэрэ эхэнэрые нюрган дээрээ һуулгаад, туһаламжын хүрэжэ ерэтэр хүлеэһэн байгаа гэжэ Вильянуэвын канцелярида хөөрөө. Хэрбээ хоёр нюдөөрөө хараагүй һаа, энээндэ оройдоошье этигэхэгүй һэм гэжэ лейтенант Мана мэдүүлбэ.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной июлиин 11. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00529. Заказ № 00444